Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«С В Е Т») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 4 март, 1978 шу. ● № 27 (5849). ● Мах 2 кеп.

КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТОИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТОИ ТIАИЙЦАБ «1978 ШЕРА КХАШКАРЧА БIАЬСТАН БАЛХАШТА КИЙЧО ЯРАИ УЖ ЧАКХДАХАРАИ КХЫ ТIА А ДЕ ДЕЗАРЕХ» БОЛА СОЦАМ.

1978 шера кхашкара бIаьстан балхаш ший ханнахьен геттара дикен чакхдоахилга Iалашдара духьа КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои союзни республикай Компартей ЦК-и Министрий Советаши, СССР юрта боахама Министерство, СССР мелиораци хин боахамен Министерство, Сельхозтехника, СССР заготовкай Министерство, СССР кхачан промышленноста Министерство, парте краевой, областной, районни комитеташ, автономни республикай Министрий Советаш, халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомаш, моттигера юртбоахама органаш, колхозий, совхозий кулгалхой декхарийла баьб фуй машинно-тракторни парки лерттIа кийчъяра, доагор а лаьтташ а ший ханнахьа хьатIаозаран боахамашка Iоаларан, хиш дехкачен докъадаьчен дерригача лаьттаех лакха эффективность йолаш пайда эцара, каналаш ший ханнахьа цIендара, мелиоративни системаштен хиш деттача техникаен ремонт яра, боахамаш эшача трактористашца - машинисташца, автомобилаш лехкаршца, дождивальни машинай машинисташца Iалашдара, цар гоазал лакхъяра къаьстта теркам тIабахийта. Къахьегама эгтара лакхагIча овсарленга кхачаран машинай-технически торонех ма-могга боккхагIа пайда эцаран юрта боахама механизаторий шерра социалистически яхь йоаржае. Кхашкара бIаьстан балхаш деча хана колхозашкен совхозашкен, кхыча боахамашка общественни кхача кийчбелга, культурно-бытовойн медицински гIулакхаш делга доагIача тайпара вIаштIехьдаккха.

Тракторни юртбоахамен машиностроене Министерствана, хьайбай боахамаш доакъараш дена производстванен машинашъеча Министерствана, автомобильни промышленноста Министерствана, кхыча министерствашен ведомствашен тIадиллад 1978 шера хьожаяьча фондий чотах 1978 шера хьалхарча ах шера ханал хьалха юрта боахама запасни оатхалаш, юртбоахама машинаш, тракторни прицепаш оттаяьча номенклатурах дIакхоачийтилга Iалашде. Колхозаштен совхозаштен лаьрхIа кхы тIа а запасни оатхалаш, цхьайола материалаш, оборудовани, машинаш, баьцовгIаш лораяра химически средстваш хьожаю. Сельхозтехникана тIадиллад СССР юрта боахама Министерствацa, СССР кхачан промышленноста Министерствацa дага а яьнна уж потребителашта дIаекъа.

СССР юрта боахама Министерстванен Сельхозтехниканен бокъо еннаи, СССР машиннаькъий Министерствацен союзни республикай Министрий Советашцен дага а яьна юрта боахама укх шера хьалхарча ах шера фондегIа хьожаяь трактораш, юртбоахама машинаш, запасни оатхалаш, минеральни удобренеш лоаттаяра ханаш оттача хьалашка хьежа 1978 шера феврале — мае хувца.

СССР Госснаба тIадиллад кхы тIа а запасни оатхалаши кхыйола изделеши хьаяра хилайза дарглоаца металли кхыйола материально-технически ресурсаши хьожае.

Союзни республикай Министрий Советашта, Сельхозтехникана, СССР юрта боахама Министерствана, СССР мелиорацен хин боахамен Министерствана, СССР кхачан промышленноста Министерствана, моттигерча-цар органашта тIадиллад колхозашкен совхозашкен доагори лаьтташи дIадахьяра дийза даргдоацар де, кхашкара бIаьстан балхаш дIадоладалалехьа хIара боахаме кхашкара бIаьстан балхаш деча хана машинашеи тракторашеи ца социйташ хаддайза балхаш дIахьолга Iалашдара эша мехкдаьтта продуктай запасаш хила езилга дага а кхоабаш, доагори лаьтташи дIаухийтачара кхоачамбоацараш дIадаха, царех дикагIа пайда эцилгеи ца дойташ лораделгеи Iалашде.

СССР Госснаба, СССР Iаьржача металлурге Министерствана, СССР сийрда бос болча металлурге Министерствана, СССР мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьттахимически промышленноста Министерствана, автомобильни промышленноста Министерствана, тракторни юртбоахамен машиностроене Министерствана, хьайбай боахамаш доакъараш деча производстванен машинашъеча Министерствана, строительни, наькъий, коммунальни машиностроене Министерствана, станкостроительни инструментальни промышленноста Министерствана, СССР хьуни хьу чакхйоахачен Министерствана, яйгачен кхачани промышленноста машинаши бытовой приборашн еча Министерствана, химически мехкдаьттан машиностроене Министерствана, кхыча министерствашен ведомствашен тIадиллад хьожаяьча фондегIа трактораш, автомобилаш, прицепаш, лаьтта оахка техника, юртбоахама машинаш, автомобилашта, тракторашта, экскаваторашта запасни оатхалаш, подшипникаш, кхы тIа а езна задани юкъе а йоагIаш, арахеца продукци юкъе я йолаш арахецача предприятешта 1978 шера эггара хьалхарча иргIанна Iаьржачен сийрда бос болчен металлий прокат, турбаш, материалаш, заготовкаш, комплектующи изделеш лоаттаелга Iалашде.

Союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай колхозашкен совхозашкен кхашкара бIаьстан балхаш дара промышленни, транспортни, кхыча предприятешкара, учрежденешкарен организацешкарен трактористаш - машинисташ, кхыбола механизатораш юкъеоза.

Кхашкара бIаьстан балхаш дара командировке бохийтача трактористий - машинистий къахьегамах алапи далара а, хIаьта ишта предприятей болхлошта, инженерно - технически болхлошта автомобилашта, тракторашта, юртбоахама машинашта, лаьтта оахкача машинашта оттаяьча ерригача номенклатурагIа запасни оатхалаш хьаяра план кхоачашъярах премеш лара а 1978 шера хинна порядок юсаш я.

СССР Госбанка бокъо еннай финансови халача хьал тIа йолча къаьст-къаьстача колхозашта, совхозашта (уж ведомственни хьан кара я ца къердаш), «Сельхозтехника» объединенешта, кхыча юртбоахама предприятешта 1978 шера 1 ноябрага кхаччалца ремонт яра эшача запасни оатхалех, материалех доаккхар, машинно-тракторни паркан грузовой автомобилаштен ремонт ярахи технически гIулакх дарахи доагIар, мехкдаьтта продуктаех доаккхар дIадалара, кхыдола хьашташ кхоачашдара лоацача хана дола кредит тела, СССР Госбанка ссудаех доагIар дIадалара ха тIехъяьннаяле а.

Машиннаькъий Министерство декхарийна я кхашкара бIаьстанн мелиоративнин балхаш дара хилайза даргдоаца фу, автомобилаш, трактораш, прицепаш, юртбоахама машинаш, запасни оатхалаш, мехкдаьтта продукташ, Iаьржачен сийрда бос болчен металлий прокат, минеральни удобренеш, кхыйола материально-технически средстваш тIайотта вагонаш, цистернаш, контейнераш 1978 шера эггара хьалхарча иргIанна телилга Iалашде.

СССР Госснаба, союзни республикай Министрий Советашта, СССР министерствашен ведомствашен тIадиллад юрта боахама эшаш йола нормативалла совгIа а предприятешкен стройкашкен пайда ца эшаш а йола материалаш, запасни оатхалаш, транспортни средстваш, инструмент, станокаш, кхыйола оборудовани 1978 шера колхозашка, совхозашка, кхыча юртбоахама предприятешкен организацешкен йоахилга Iалашде.

Союзнии автономнии республикай Министрий Советаш, крайисполкомаш, облисполкомаш, Сельхозтехникен СССР юрта боахама Министерствои декхарийла яьй Сельхозтехника, колхозий, совхозий, кхыча юртбоахама предприятейи организацейи адресагIа хьадоагIа дерригa мухьаш машинашкъа станцешкара дIаозилга сихдара де дезар кхы тIехьа а ца доахаш чакхдаккха.

Союзни республикай Министрий Советаша, СССР юртбоахама Министерства, СССР мелиорацен хин боахамен Министерства, Сельхозтехника Iалашде деза 1978 шера юртен хини боахама хьожаяь материальни ресурсаш чIоагIа кхомбеш дIаухийтилга.

Союзни республикай Компартей ЦК, парте крайкомашта, обкомашта, райкомашта, промышленни предприятей партийни организацешта тIадиллад шефство яра хьисаре колхозаштен совхозаштен техникана ремонт елга вIаштIехьдоваккхилга.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совето СССР министерствашн ведомствашн, союзни республикай Министрий Советаш декхарийла яьй юртен хини боахама лаьрхIа запасни оатхалаш, трактораш, автомобилаш, тракторни прицепаш, юртбоахама машинаш, доагор, кхыйола материально-технически средстваш арахецаран дIахьийтаран йола заданеш кхоачашъелга къаьсттача тIахьожама кIал лоаттаде.

СССР халкъа тIахьожама комитета тIадиллад укх соцам тIа оттаяь заданеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабе.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам тIа белгалдаь да кхашкара бIаьстан балхаш толаме чакхдахара тIадерзадаь кхыдола гIулакхаш а.

• • •

КПСС Центральни Комитет, СССР Министрий Совет тешаш я партийни советски органаша, юртбоахама, профсоюзни, комсомольски организацеша, колхозашеи совхозашеи, промышленни предприятешеи транспортни организацешеи КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК 1978 шера план кхоачаш а тIехкхоачаш а яран производства эффективности балха дикали айяран тIехьа социалистически яхь йоаржае аьнна яздаьча Письмо тIа оттадаьча декхараша дIадехарашка хьежа, кхашкара бIаьстан балхаш лакхача агротехнически боарам тIа чакхдоахилга Iалашдара де мел дезар дергхиларах.

МАПУТУ ХИННА ТIАЭЦАР

МАПУТУ, 2 март. (ТАСС). ФРЕЛИМО парте председатела, Мозамбика Халкъа Республика президента С. Машела тIаийцар ФРЕЛИМО парте кулгалхоша хьийха укхаза ена КПСС ЦК членалла кандидат, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь А. В. Власов керте латта КПСС делегаци. С. Машела белгалдаьккхар ФРЕЛИМО партенеи КПСС-ан юкъера, Мозамбикаеи Советски Союзаи юкъера буззамаш дегIадоагIаш хилара ше чIоагIа раьза волга. Цо дийцар Мозамбике социализма лардаш хьалъяра дола декхараш кхоачашдеш ФРЕЛИМО парте беча балхах, дикка доаш хаш дийцар партийни кадраш кийчъяра дешаех.

ТАСС хоам

«СОЮЗ-28» ЯХА КОСМИЧЕСКИ КЕМА ЛЕХКАШ Я ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЭКИПАЖ

1978 шера 2 марте московски ха 18 сахьати 28 минути яьлча Советски Союзе сигала дахийтад «Союз-28» яха космически кема.

Лаьттан юхерча орбита тIа даькхa советски космически кема лехкаш я дунен халкъашта юкъера экипаж: кема командир Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт Губарев Алексейи космонавт-тохкамхо ЧССР гражданин Ремек Владимири.

«Союз-28» яха кема сигала дахийтарца хьаеллалу космически аренна тохкам бареи машара лаьрхIа цох пайда эцареи керда хан-юкъ. Уж балхаш «Интеркосмос» яхача вIаши цхьана гIулакхаш леладара программага хьежжа социалистически мехкаша, из кхоачашъеча Болгаре Халкъа Республика, Венгерски Халкъа Республика, Германски Демократически Республика, Куба Республика, Монгольски Халкъа Республика, Польски Халкъа Республика, Румыне Социалистически Республика, Советски Социалистически Республикай Союзо, Чехословацки Социалистически Республика дакъа а лоацаш ду.

«Интеркосмос» программа тIа иштта лаьрхIа да 1978 шера «Союз» хьисапе дола космически кемаш сигала ахийта. Цар экипажашта юкъегIоргба Польски Халкъа Республикаи Германски Демократически Республикаи викалаш. «Союз-6» яхача станце база тIарча орбитальни Iилма комплекса Iилмани технически тохкамаш дара цаI йолча программа гома чу социалистически мехкий космонавташа кхоачашде дезаргда доккхагIеи чодлханегIеи дола декхараш.

«Интеркосмос» программе дакъа лоацача кхыча социалистически мехкий гражданаша а космически наькъаш дергдолаш оттадаь да.

«Союз-28» яха кема «Салют-6» — «Союз-27» яхача орбитальни Iилман комплексагIа дIахотталулга а 1977 шера 10 декабре денз космосе болх беча космонавташца Романенкоцеи Гречкоцеи цхьана тохкамаш делга а лаьрхIа да.

Космонавташ могаш-маьрша ба, кема бортовой системаш лерттIа болх беш я.

«Союз-28» яхача кема экипаж — новкъостий Губареви Ремеки никъ бара программа кхоачашъе болабеннаб.

1967 шера «Интеркосмос» яха программа тIаийцача денз доакъашхой-мехкий Iилмахошеи специалисташеи советски лаьттан искусственни спутникийи тохкамаш деча ракетийи гIонца цхьана доккхий балхаш чакхдаьхад космически арен физически свойстваш йовзара, космически метеорологе, бувзама, биологеи медицинаи даькъе, лаьттан Iалама ресурсаш йовзара. Цу балхаша дикка дакъа юкъедихьад космосах долча Iилманна а прикладной де лерхIараштa космонавтикана карагIдаьинарех пайда эцача а.

Социалистически мехкий космонавташа цхьана полеташ яро космонавтика дегIаяра керда оагIув хьаелл. Iилмани халкъа боахамеи хьашташ кхоачашдара Советски Союзо космически аре караерзаяра дIадоладаьча гIулакха юкъе социалистически мехкаша дакъа лацар социалистически интеграци чакхйоаккхача вежарашха долча халкъаша толаме вIашя цхьана гIулакхаш леладара хьоккхам, уж тIа-тIа вIаши гаргаахара дола тешал да.

«Союз-28» яхача кема командир полковник ГУБАРЕВ Алексей Александрович

1931 шера 29 марта Куйбышевски областа Борски района Гвардейцы яхача юрта ваьв Советски Союза Турпал, СССР летчик - космонавт Губарев Алексей Александрович.

1950 шера денз Советски Гераашцарча Низашка ва. 1952 шера авиационни училище чакхъяьккхачул тIехьагIа ТIема - Форда Флота авиационни довкъошка гIулакх деш хиннав.

1957 шера ЦIе байракх лелаеча ТIема - Феларча (хIанз Ю. Гагарина цIерагIча) академе деша хайнав. Из чекхъяьккхачул тIехьагIа дIахо а авиационни доакъошка гIулакх деш хиннав. Авиаполка эскадриле командир хиннав, «цхьоалагIча класса тIема летчик» яха квалификаци яьккхай.

1957 шера денз Советски Союза Коммунистически парте член ва Алексей Александрович.

1963 шера советски космонавтий отряде дIаийцав А. А. Губарев. Ткъаь итт ди бIаьха хинна ший хьалхара космически никъ по баьб 1975 шера «Союз-17» яхача кемаи «Салют-4» яхача орбитальни Iилман станцеи командир а волаш.

«Союз» яха кемеи «Салют» яха орбитальни станции «Интеркосмос» программагIа лехкара дунен халкъашта юкъерча экипажа юкъе а волаш кийчо яьй А. А. Губарева.

«Союз-28» яхача кема космонавт-тохкамхо капитан Владимир РЕМЕК

1948 шера 26 сентябре городе Ческе-Будеевице ваьв Чехословацки Социалистически Республика гражданин Владимир Ремек. Чехословацки халкъа эскара тIема летчик ва из. 1966 шера юкъера юкъаробразовательни школа чакхъяьккхачул тIехьагIа городе Кошицерча лакхерча авиационни училище дIаийцар Владимир Ремек. Деша вагIача шоллагIча шера Чехословаке Коммунистически парте дIаийцар из.

Лакхера авиационни училище йистеяьккхачул тIехьагIа лейтенанта цIи а енна Владимир Ремек авиационни часте хьожаавир, цига по яьккхар шоллагIча класса пилота квалификаци.

1972 шера Советски Союзе Ю. А. Гагарина цIерагIча ТIема-Феларча академе деша хьожаву из. Академи йистеяьккхачул тIехьагIа Чехословацки эскара авиационни часте дIахо гIулакх деш хул Владимир Ремек.

1975 шера «За службу Родине» яха медаль еннай цунна.

1976 шера капитан Владимир Ремек «Интеркосмос» яхача программагIа лехкаш космически никъ бара кийчвар духьа кандидаталалла хьакъоаставир. 1976 шера декабрь бетта денз Ю. А. Гагарина цIерагIча космонавташ кийчбеча Центре «Союз» яхача лехкача космически кема тIеи «Салют» яхача орбитальни Iилман станце тIеи никъ бара программа йизза курс чакхъяьккхай цо.

СТАРТА ХЬАЛХХА «СОЮЗ-28» ЯХАЧА КЕМА ЯХАЧА КЕМА КОМАНДИРА ЯЬ ЗАЯВЛЕНИ

Деза новкъостийи доттагIийи!

Тахан «Союз-28» яхача советски кемана космически никъ бе болх шин мехка — Советски Социалистически Республикай Союзеи Чехословацки Социалистически Республикаи викалаш. «Интеркосмос» программагIа космически арел тохкамаш дареи пайда эцареи даькъе социалистически мехкаша вIаши цхьана гIулакхаш леладара керда этап хьаелл ду никъ баро.

Социалистически мехкий космонавташа цхьана никъ баро къаьтта хьахьокх вежарашха долча халкъашта юкъера цхьана леладу гIулакхаш цахаддаш дегIаухаши чIоагIлуши латтилга.

ДIахайт аз дунен халкъашта юкъера экипаж космически никъ бе кийча я. «Союз-28» яхача кема экипажа цIерагIа тешам лу аз тхоашта тIайиллаа сийлен заданеш кхоачашъяра дерригa низаши знанеши тIейохийтаргхиларах.

«Союз-28» яхача кема командир СССР летчик-космонавт Алексей ГУБАРЕВ.

СТАРТА ХЬАЛХХА «СОЮЗ-28» КОСМОНАВТА-ТОХКАМХОЧО ЯЬ ЗАЯВЛЕНИ

Деза новкъостийи доттагIийи!

Сога, Чехословацки Социалистически Республика гражданинага, дунен халкъашта юкъерча экипажа член хила а «Союз-28» яхача советски кема тIа космически никъ бе а доккха сий кхаьчад. Социалистически содружества кхыча мехкашца санна, са мехко а машар духьа космически аре тахкаран пайда эцаран Советски Союзаца вIаши цхьана гIулакхаш лелаечa хьинаре дакъа лацарах доккхал ду аз.

Сайх иштта боккха тешам болара Чехословаке Коммунистически партенеи правительстванеи, Советски Союза Коммунистически партенеи Советски правительстванеи дегтIара баркал ала мукъаба сона.

ДIахайт аз дунен халкъашта юкъерча экипажаца «Союз-28» яхача кемаца космически никъ бе кийча ва.

«Союз-28» яхача кема космонавт - тохкамхо, ЧССР гражданин Владимир РЕМЕК.

БОЛГАРИ ОСМАНСКИ IАЗАПА КIАЛАРЪЯЬННА 100 ШУ ДИЗАРГА...

Селхан «Электроприбор» завода культура ЦIагIа османски дукъа кIалара Болгари мукъаяьккха 100 шу дизара хетаь город Грознен къахьегамхойи вайцига къахьегаш болча болгарски гIишлонхой группаи торжественни митинг хилар. Президиуме ба производства хьалха латтараш, тIемеи къахьегамеи ветеранаш, Грозненски городской города районнии Советий халкъа депутаташ, партийни болхлой.

Митинг хьайийлар горисполкома председатела В. М. Шамардина. Доклад йир болгарски гIишлонхой группа кулгалхочо Д. К. Мишева.

Цига къамаьлаш дир НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместитела Р. С. Ахматовас, тIемеи къахьегамеи ветерана В. В. Зацепина, Грозненски мехкдаьтта института студента С. Гончарова.

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

1977 шера социалистически декхараш кхоачашдеча доккхий толамаш дахарах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Бакланов Геннадий Андреевича — бурув тохара балхий Малгобекски управлене токара.

Берсанова ПаьтIамата — Грозненски района «Атагинский» совхоза Iаьсий леладечоа.

Бешиев Абдулайна—Грозненски района «Юбилейный» совхоза тракториста.

Гриценко Николай Александровича — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза тракториста.

Данилюк Валентина Александровнана — Сунженски района «Победа» яхача колхоза баьцадаараш леладеча бригада звеньевайна.

Дрезов Зайндя Дашуевича— Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза шурий - товарни ферма заведующена.

Калмыкова Анна Васильевнана — «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттен гази яккхара йолча оператора.

Картоев Iадрахьмана Хьамзата — технологически транспорта Малгобекски управлене водитела.

Кулаченкова Валентина Федоровнана — Грозненски района № 15 йолча «Грозненски шурий» совхоза хьаккхарч лелаечоа.

Куринова Надежда Степановнана — Сунженски района «Победа» яхача колхоза хьаккхарч лелаечоа.

Лазарев Василий Михайловича — Сунженски района «Победа» яхача колхоза комбайнера.

Мальцагова Раисана — Грозненски района Старо-Юртовски птицефабрика птичницана.

Матиев Ювсапа Мусайна — «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттен гази яккхара волча оператора.

Мигель Екатерина Ивановнана — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза баьцадаараш леладеча бригада звеньевайна.

Никишенко Юрий Федоровича — Нохч-ГIалгIай гIишлон-монтажни управлене № 7 йолча гIишлон-монтажни управлене комплексни бригада бригадира.

Сабиров Увайса — Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 7 йолча гIишлон-монтажни управлене бетонщикий бригадира.

Узиева Лидия Ахметовнана — Малгобекски района Вознесенски газ чакхйоахача завода товарни оператора.

Хадзиев Ахьмада Микаьила — бурув тохара балхий Малгобекски управлене № 938 йолча буровой начальника.

Хадизова Тоита Умаровнана — Грозненски района 1-ча Мая цIерагIча колхоза дояркана.

Хамзатова Зайнапа — Грозненски района «Ермоловская» яхача птицефабрика птичницана.

Хаснаев Алти Увайсовича— Грозненски района «Атагинский» совхоза тракториста.

Цоев Iаьлийна — Грозненски района «Атагинский» совхоза бежа Iуна.

Черняев Андрей Кондратьевича — «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттен гази яккхара волча оператора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный, 1978 шу. 1 март.

БIаьстанга кийчлуча хьалхабараш

«Автуринский» совхоза юртбоахама техника тоеча болхлоша ханал хьалха из болх йистебаккха дош деннад. Квартальни планах 20 трактор тоаезача цар тоаяьй 18. Цу балхах лоархIаме дакъа доалл опыт йолча сварщика Гапураев Майрбека. Хьадер дика а деш, дийнахьара нормаш 140 — 160 процент кхоачашъю цо.

* * *

«Шалинский» совхозе комсомолкас Эльмурзаева Маржана токарь йолаш болх бу шин шу мара дац. Цу лоацача ханаезаллийтай цо ше коллективана. Юртбоахама техника бIаьстанга кийчъеча ремонтникий хьалхарча мугIарашка я комсомолка.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

Идеологически балха бІухой

ДОГ-УЙЛА НАХАЦА Я

1960 шера дена вовзаш ва со-на Чабиев Іийсай Борис. Цу хана из вар истори хьехаш, цул совгІа из вар «Вай ленински комсомол» яхача семинарски группа кулгалхо волаш. ҚІаьда йистхилар долаш, ладувгІачарна везалургволаш саг ва из. Цул тІехьагІа хийцар цо хьехархочун болх. Массехк шу да цо Наьсаречa совхоза-техникума директора заместитель волаш къахьега. ХІаьта шийтта шу гаргга ха я партийни организаце тІадиллачарагІа цо лектора декхараш кхоачашду а.

Цо ешача лекцешка ладувгІараштa юкъе ба бе-бе ха яьннен тайп-тайпара профессеш йолен нах. Цхьабакъда цун эггара бочагІа йола аудитори кагирхой яр я. Иштта цкъа цо сога аьлар:

— Со мел чІоагІа кІаьдвенна хиларах кагирхошца вІашагІкхийттачул тІехьагІа кІаьдвалар мича дахар ца ховш дІакъаст са дегІацара. Кагийча нахаца къамаьл хилча низ ондабоалаш, дог къонлуш санна хет сона.

Цун лекцей тематика керттерча даькъе общественно-политически лостам болаш я. Цунна тешал ду цар цІераша а: «КПСС XXV съездо советски общества социальни цхьоагІо чІоагІъярах», «Коммунизм дунен къонал я», «Кагирхошта атеистически, интернациональни кхетам баларах», «Л. И. Брежнева декабрьски (1977 шера Пленумах даьча къамаьлах, КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК яздаьча Письмох» яхаш я уж.

Лектора ший къамаьла ларде дёхк КПСС XXV съездо советски наха хьалхашка уттадеш дола таханарча дийнахьа эггара лоархІамегІа дола декхараш. Де лерхІача къамаьла тема хьахаржара къаьстта уйла ю цо, лекцега кийчлуш а дикка къахьег. Іийсай Бориса балха кабинете а цІагІа а тайп-тайпара справочни литература да: В. И. Ленина произведенеш, Л. И. Брежнева докладаш, парте съездий документаш. Хетатарлу Чабиев санна дика знанеш йолча саго сел дукха къахьега а дезий-хьогІ лекцега кийчлуш, аьнна? Цхьабакъда шийна ховш долчох кхоачамбаь Іергбарех вац из. Хаддаза кердадар довзар. Іомадар, цунна уйла яр ший декхар лоархІ цо.

— Ший лекци еш темагІа дувца кхуврглолчул дукха дукхагІа ховш хила веза лектор, — йоах Чабиев Бориса. — Цудухьа сайга ладувгІараш трикотажни фабрика, совхоза болхлой е совхоза-техникума дешархой хилар бе-башха доацаш моллагІча лекцега цІенхаштта кийчлу со. ХІана аьлча таханара ладувгІараш хІама довзаши цунна хьисап де ховши нах ба.

Дика хул лектора оттаеш йола конспекташ, цхьабакъда конспект мел дика хиларах кховчам хургбац мотт шаьра лебеш, ладувгІарий уйлаш сомаяха, цар теркам дувцачунна тІаоза ховш из ца хуле.

Дукха ха йоаццаш совхоза-техникума йоккхагІча курсашкарча дешархоштен хьехархоштен цо лекце ешача нийсвелар со. Исторически материалах дувцаш гаьннара дІаволавелар лектор. Эггара хьалха темагІа дола хаттараши литературеи белгал а даь, истори дегІаахара материалистически маІанах ладувгІараш дІакхетабе волавелар из. Сих ца луш, ше аьначун наьха уйла е кхуврглолаш, из цар сакхетам чу дужаргдолаш юкъ-юкъе сеца а сецаш (хьехархочун оамал я из) дора нов. Чабиева къамаьл, ЛадувгІарий теркам тІаоза, уж тешабе магар — из ла цун лекторски говзала керттердар.

Лектора методиках кхета безам болаш цо дийцар юха а дагалувца волалу со. Лоацце къаьтган дийцар лектора XVIII-гІа бІаьшерe чакхйоалачеи XIX-гІъяр йолалучеи хана баьхача наьха социальни вахара суртах. Халкъо а цул тІехьагІа пролетариата а низ болча восстанешка хьахьекхар буржуазни революцешца дунен истори чакхйоалаш ца хилар, капитализм массаза а яхаргйолаш йоацилга, буржуазеца къовсалургдола керда низ — пролетариат хьахулаш йоагІилга. Иштта кхоачабу лекторо шийга ладувгІараш истори дегІакхувлара даькъе халкъа лоархІам бизза кхетабарга. ХІаьта лекци чакхйоалаш цо белгалдир историена духхьашха бакъдола материалистически маІан даьраш К. Маркси Ф. Энгельси хилар.

Цхьаькха цхьа белгало йоалаш ба Чабиева лекционни болх: массаза а лоархІам боккхагІа болча, сакъердамегІа долча дешашта тІаоз цо ладувгІарий уйлаш. Иштта, КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК яздаьча Письмос советски халкъага даьча кхайкарала жоп а луш, вай мехка шерра социалистически яхь яьржача хана Б. И. Чабиева ший декхар лерхІ экономика дешашта пропаганда яра дукхагІа теркам тІабахийтар. Цу дешашта хетаяьча лекцешка дукха къаьгга долеи ходам болеи масалаш кхувлар цо. Хьаэцаргъя я вай «Советски наьха вахара хьалаш хаддаза дегІаахар — социализма экономически закон» яха лекци. Социализма карагІдаьннарех ше дувцаш дар диафильмаш а хьокхаш чІоагІдора цо. Лектора хьалхадаьккхар вай идеологически моастагІаша шоай аьттув мел боалача социалистически мехкий экономикерча «халонехи» кхыметтел из «дегІа ца ухаш цхьан боарам тІа сеца латт» яха даьсса хабараши дувцилга. Долче, хьажал иттлагІча пятилетка вай мехка хьалъяьчен хьалъеш латтачеи кердача гІишлоний сурташка, — йоах цо зале багІарашка. Экрана тІа хьахул кердача гидростанцей, домнай, БАМа, шахтай, рудникий, кердача цІеной кварталий цецвоаккхаш дола сурташ. ТІаккха цо йоалаю пачхаьа Россен вай мехкеи экономика вІаши таръеш йола цифраш, укхаза цо дувц НохчГІалгІайчен лаьтта а советски Іаьдал латтача шерашка хиннача Іалаьмате доккхийча хувцамех.

Ший лекцешка Чабиева пайда ийбу плакатех, схемаех, таблицех, диаграммаех. Белгалдаккха доагІа царех дукхагІъяраш хьераш из ше волга. Укхаза а дукха да лектора опытах пайда эца мегаргдолаш.

ДукхагІйолча хана массехк гойтара пособи яхь цо лекци ешача хана. ЛадувгІарий теркам цар тІерабоахаргбоацаш лочкъаяь дІа а оттайий, уж эш-эшшача хана цхьацца гучайоах цо. Масала, капитализмагара социализмага довлача хана хиланза яргйоацача юкъах дувцаш лекторо хьоахаю вай мехка экономика дегІайоалаяра тІаерзаяь хьалхара план ГОЭЛРО. ЧІоагІа теркам тІабохийт цо вай парте ЦК укх тІехьарча хана арадаьхача керттерча документашта.

Дуккхача шерашка общественни лектора декхараш тІехдика кхоачашдарах Б. И. Чабиева «Знание» яхача республикански общества Сийлен грамоташ тийннай.

Лектора болх тоннашца, центнерашца биста йиш яц. Масала, ялат кхедечун, мехкдаьттахочун бар санна. ХІаьта а из холуш гучабувл ладувгІарий сакхетам чу цо юташ йолча лерашца, кердадар довза, цун уйла е нах Іомабарца, уж общественни вахара шерагІа юкъеозарца.

А. САГОВ.
тха соб. корр.

МАШИННАЬКЪАХОЙ — КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп а луш, Грозненски локомотивни депо машинист-инструктор, хьехамча Сальний Владимир керте латтача локомотивни бригадас лаьрхІад ший мукъача хана локомотивашка профилактически хьажара цеха коллективаца долча новкъостала 25 локомотиана ремонт е. Уж декхараш бригадас толамца кхоачашдеш да. ХІанзлехьа бригада машинаькъахоша ремонт а яь кийчбаьб ворхІ тепловоз. Хьинаре къахьегарца укхаза белгалбаьннаб тепловозий машинисташ Зибров Иван, Гамаюнов Васлий, Долбиев Александр, Карпцов Иван, машинистий гІончаш Кравченко Федор, Абаев Мувса, Сизько Владимир, кхыбараш.

* * *

Грозненски промывочно-пропарочни станце сий деш ба промывальщикаш Р. Кайсаров, В. Кидинов, М. Матаев, Г. Саварни, Я. Алиев, С. Медов, А. Дорохов, И. Лазарев, кхы дуккхабараш а.

ХІара сменагІа нормал совгІа 5 — 8 цистерн кийчъю цар. Цистернаш кийчъеча дикагІйола методаш юкъекхахьарах хІара цистерна кийчъеча 30 — 40 минут кІезигагІа ха йоаю. Промывальщикаш дог тийша ба укх шера 7 октябрга кхаь шера план кхоачашъергхилара.

* * *

Кхомбаран хьурмат даран тІехьа къовсам лоаттабеча Грозненски локомотивни депо бригадаша дика къахьегама толамаш доах. ДІабахача январь бетта цар кходир итт тонн условни доагори 30 эзар киловатт-сахьат электроэнергии.

Иштта къахьийгар цар февраль бетта а. Хьалхарча ах бетта машинист Карпенко Иван керте латтача бригадас 1377 килограмми Оганянц Рафина кулгалдеча бригадас 1087 килограмми дизельни доагор кходир.

Февраль бетта электровозникашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар электровоза машинист Добролюбов Евгений керте латтача бригадас. Духхьал хьалхарча ах бетта цо кхоьяй 7 эзар киловатт-сахьат электроэнерги.

ХІара рейсагІа дукха дизельни доагори энергоресурсаши кхоеш болх беш я локомотивай машинисташ Истамулов Султан, Котов Анатолий, Лепешков Георгий, кхыбараш керте латта бригадаш.

Г. АНОХОВ.

ЛЕКТОРИЙ-ИСТОРИКИЙ СЕМИНАР

КПСС обкома политически дешара ЦІагІа хилар лекторий-историкий, истореи обществоведенен преподавателий республикански семинар.

Цига «СССР керда Конституци коммунизм хьалъяра болх беш йола инструмент», «Сийлахь-боккха Октябри дунен халкъашта юкъера коммунистически болам дегІабарн», «Агитационно-массови балха практикерча партийни пропаганда ленински принципаш» яха лекцеш йийшар йи. Ю. Б. Кригера — НГІАССР юстице министерства сектора кулгалхочо, П. И. Яськов — КПСС обкома лектора, В. Л. Коптева — Грозненски мехкдаьтта института доцента, исторически Іилмай кандидата.

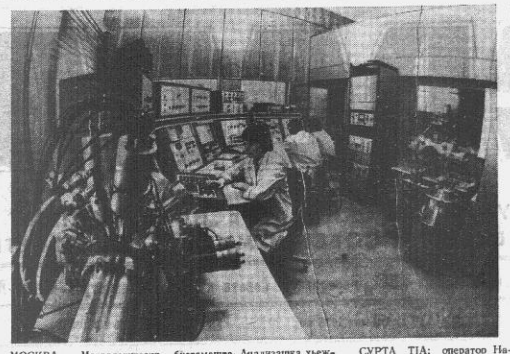

МОСКВА. Метрологически служба Ерригсоюзни Іилматохкама институт (ВНИИМС) халкъа боахам метрологически Іалашбара Іилма-методически, технико-экономически, правови лардаш кийчъяра даькъе мехка керттеръярех организаци я. Институте анализ ю экономика тайп-тайпарча доакъошка деча бустамашта. Анализашка хьежа кийчъю тайп-тайпарча технологически процессий параметрашта бустамаш дахара, тохкамаш дара, тІахьожам лоаттабара наькъаца производства эффективность лакхъяра арахецача продукце дикал тоаяра проблемаш къоастаяра тІаерзаяь программаш.

СУРТА ТІА: оператор Надежда Анатольевна Климова (хьалхарча планера яр) болх беш йоалл чІоагІача телан йиткъача пленкаи тІехен свойствашта комплексни тохкамаш деча установка тІа.

А. СЕНЦОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

ВАЙ СИЙЛАХЬА ГІУЛАКХ

Мехкдаьттахо... Романтични, сакъердаме, цхьабакъда хален бирсен професси. ХІаьта а дикахетараш дукхагІа хул тха профессеца. Лампа алай фордала лувчаш я бийсанара Грозный, хаддаза ек Заводской район — города болхлой дог, бІарг ма-кхоачча долхача рельсаш тІа гІолла уд цистернай караванаш — из деррига а тха мехкдаьтта да. Алхха дІадахача иттлагІча пятилетка шин шера планал совгІа даьккхад оаха 210 эзар тонн — Старогрозненски, Хаян-Корта, Минеральни, Правобережни, Ястребини, БоргІанерча мехкдаьтта доахача моттигашкара, планови заданеш дикка тІехкхоачаш а яь.

Оаха, КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенешца, цу Пленуме КПСС ЦК Генеральний секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьлагара хьайоагІача положенешцен выводашцен хьалхле а лелаеш, КПСС ЦК-ас, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о, ВЛКСМ ЦК-ас партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацешка яздаьча Письмо тІа оттадаь декхараш кхоачаш а деш, иттлагІча пятилетка кхоалагІча шера а доаккхаргда планал совгІа 27 эзар тонн мехкдаьтта. Хьалхара «взнос» вІаштІехьъяьннай: январе Даьхен резервуарашка чуеттай 1,8 эзар тонн. ГІад ца водаши доккхал ца деши миштa Іелургва укхаза!

Ара гІолла баьнна толам бац из. Мехкдаьтта хІара тонн наха шоай са ца кходеш къахьегарца, шоай творчески уйла цу гІулакха тІаяхийтарца яьккхай.

Октябрьски Революце орден лелаеча «Старогрознефть» яхача гази мехкдаьттеи доахача управлене коллектив НохчГІалгІайчен мехкдаьттахоштa юкъе хьалха латта коллектив я, мехкдаьтта доаккхаш дІадодар укхаза дукха сихагІа юхаметтаоттаду, мехкдаьтта даккхара дукхагІайола республикански рекордаш старогрозненски цІерагІа я яхаш, тахан оахош доккхалдеш дувцача хана, оаха цхьан минута а дицдац, управлене партийни организаце, беррига коммунистий уйлаши гІулакхаши хьалдоаха мехкдаьтта лаьгІ ца далийтара тІадерзадаь хилар бахьан долаш из вІаштІехьдаьнна хилар. Партийни собранешка каст-каста дийцад мехкдаьтта дукхагІа дахара, кхоачамех пайда дикагІа эцара, толашагІа йола методаш производствана юкъекхахьара дешаш.

Мехкдаьтта доалача моттигашта эксплуатаци еча хІанзарча хьалашка эггара лоархІам болашагІа да кІеж стташи насосашца хьалъувзаши мехкдаьтта доахача скважинашка болх лерттІа бар. Царна хаддаза тІахьожам лоаттабелга вІаштІехьа а даьккха, коммунисташ керте а болаш тайп-тайпара дукха тохкамаш де доладир. Цар торо хилийтар малагІча скважинашка малагІа геолого-технически мероприятеш чакхъяханза яргьяц ха. Алхха дІадахача цхьан шера 159 чакхъяьккхай уж управлене, хІаьта уж бахьан долаш кхы тІа а 454 эзар тонн мехкдаьтта даьккхар цу шера. Масала, мехкдаьтта лаьгІдаларах сайца лаьттача къаьнарча скважинашка болх юха болабайтарца 2500 тонн мехкдаьтта даккха лаьрхІадар, хІаьта из 7660 тонн даьккхар. Кхы тІа а дукха мехкдаьтта даьккхад аэрированни коачалца скважинаш йиларах, скважинай забояй гонахьенашта обработка ярах.

Хийцца ала йиш йолаш да, иттлагІа пятилетка старогрозненски мехкдаьтта доахарий къахьегама гІулаккаш тоаденна ха а хинна дІаэттай, аьнна.

Управлене коммунисташа тІатеІІа хьесамеи организаторски болх барах хІара мехкдаьттахочун сакхетам, шийна тІадиллача гІулакха хьалхара цун бехктоккам дикка лакхбеннаб, дисциплина дикагІа хиннай. Коллектива уж дика гІулакхаш керттерча даькъе белгалдаьлар тІоанашкара мехкдаьтта дукхагІа даха йиш хулийтаргйола керда кхоачамаш лахарца. Технологически режимаш пайданегІча оагІорахьа хувцаро. Сайца а совцаяь а лаьтта скважинаш болх бе йолаялийтаро торо хилийтар тхога заданел совгІа бІаьш эзараш тоннаш мехкдаьтта даккха.

Дийнача партийни дешо боккъал дика воздействи еш хилар къаьгга хьахьокхаш дола масал да укх тайпара гІулакх. Старогрозненски бурув тохара балхий управленерча коммуниста Ковалев Кирилл Михайловича бурувдеттача бригадо яьккхача № 707 йолча скважино юххьанца деннен бийсанен 50 тонн мара мехкдаьтта лацар. Цунах кхоачамбацар, бакъдар аьлча, е бурувдеттараша а, е оаха а — эксплуатационникаша.

Цхьана дага а баьнна бурувдеттарашеи эксплуатационникашеи лаьрхІар, мехкдаьттахоша догдаьхар миссел мехкдаьтта скважино хьадаллалца цигара дІагІорг ма дац вай аьнна.

Забойна гонахьарча моттига кислотаца шозза обработка йича а хІама совдоалийташ эцар скважина, цхьабакъда кхозлагІа 18 тонн кислота чухийцача, йист хилар даьлар скважинга. ХІара деннеи бийсаннеи 372 тонн мехкдаьтта урагІа доагІар мела кІалхара. ТІаккха мара кхыча объекте баханзар бурувдеттараш, хІаьта эксплуатационникаш мехкдаьтта даха болабелар.

Е хьаэцаргда вай цхьаькха масал. Укх шера январь бовш — февраль болалуш дар из. № 712 йолча скважина чура чІоагІа кІеж стташ урагІа доладелар мела тІера мехкдаьтта бурув теха ма даьллинге а. «Грознефть» объединене СМУ гІишлонхой вІаштІехьдаьннадац, буровойгара мехкдаьтта чудодача коллекторга кхаччалца шин ханнахьа трубопровод йилла. Пачхаьалкхенна доккха зе а хулаш сацар кхерам болаш яр скважина. ТІаккха, мехкдаьтта доахача оператораша Красношаров Николая, Багаев Салмана, Сиротинцев Дмитре, Наибулин Кирима шоашта дІатІанийцар ханна йола мехкдаьтта провод юллилга. Іалаьмате хала дар царна из — техника, низ тоъацар, хІаьта цу тайпара гІиргаш де хьалхагІа Іомабенна хІама а дацар, цу тІа Іа а дар шин лоа, шелал, дохк а тІехьа, хІаьта а юкъарча гІулакха толам боаккхилга дагадоаллаш болча наха халонаш эшайир, кхаь дийнахьа Іойиллар кхо бІаь метр йІаьха трубопровод. Графикал шин ди хьалха а яьнна болх бе йолаелар скважина, коллектора чу доладелар мехкдаьтта.

Мехкдаьтта доахарий толамаш дахара бахьан — наьха творчески къахьегам, керттера белгало дикагІйола опыт сихха хьаІомаяр а дІайоаржаяр а йолаш йола социалистически яхь дика вІаштІехьъяккхар. Инженераш, технологаш, мастераш, партийни группаш лаьрххІа хьеж лоалахой толамашка, дикагІа мел дар хьаэц, селхан къаьст-къаьстачар хиннa рекордаш дукхагІчар йоах тахан.

ШерагІа яржаш латт «ХІара балха денна — дикала Знак!», «ТІехьабусараш боацаш бергба болх!», «ТІехьавусаш цхьаккха ма хилва уллув!», «ДикагІйола бригада», «ДикагІйола смена», «ДикагІйола звено», «ДикагІйола вахта» яхаш девиз а йолаш лелаю социалистически яхь. Тахан яхь лелаераштa юкъе хьалхалатт коммуниста Демин Валентин Андреевича кулгалду РИТС-4 коллектив. Цар алхха цхьан юбилейни шера БоргІанерча скважинашка хьал а даьккха, кийч а даь, цхьа тІадам ца бойташ дІаденнад заданел совгІа даьккха 70 эзар тонн гаргга мехкдаьтта.

Цу гІулакха юкъе шоашкара дакъа лоац рационализаторашеи изобретателашеи, цар рационализаторски предложенеш юкъеяхьарах 200 эзар совгІа сом кходаьд.

Мартенашта «маькх» эшаш хилар а дицдац мехкдаьтта доахараша. Алхха цхьан юбилейни шера «Вторчермета» складашка дІачуденнад цар 1303 тонн тиша аьшк.

Мехкдаьтта даккхара кхаь шера план укх шера 10 декабрь хьатІаотташ кхоачашъе, къахьегама овсарле лакхъяра чотах шера планал совгІа 27 эзар тонн, цу даькъе 7-гІа октябрь — СССР Конституце шу дуза ди — хьатІаотташ — 21 эзар тонн мехкдаьтта даккха. Планал совгІа 350 эзар сома маьха продукци йохка. Дерригача мехкдаьттах 80 процент цхьоалагІа группа дикал йолаш дІадала. Рацпредложенеи чотах 150 эзар сома экономически эффект яккха. Кердача техникии хьалхалаттача технологехи йола мероприятеш производствана юкъекхахьара чотах шера 900 эзар сома экономически эффект яккха.

Уж доккхий декхараш кхоачашдара, шеко йоацаш, къаьсттa уйла тІайохийтаргъя мехкдаьтта даккхара эффективность лакхъергйола кхоачамаш лахара.

М. АТАРЩИКОВ,
«Старогрознефть» НГДУ
РИТС-1 инженер-технолог.

ДИКАГІБАРИЙ ОПЫТ — МАССАНЕНА

ПЯТИЛЕТКА 4-ЧА ШЕРА ЧОТАГІА

ИттлагІча пятилетка план кхаь шерен ах шерей кхоачашъе социалистически декхараш тІанийцад «Жилгражданстрой» треста СМУ-2 Социалистически Къахьегама Турпал Хаджиев Шамсудина кулгалдеча комплексни гІишлонхой бригадас. Иштта цо дош деннад ше хьал мел еча гІишлоех 80 процент яраш дикен тІехдикен мах байташ эксплуатаце дІаяла.

Гуш ма-хиллара бригада гІишлонхоша тІанийца социалистически декхараш доккхийн бехктокхамен да. Уж толамца кхоачаши тІехкхоачаши дара еррига шоай торонаш орцагІъяьхай цар. Балха ханах гІишлошъеча техникахи механизмехи бизза пайда ийбу. Мархкхал кийчбара а из штукатурщикашка лакхерча этажашка дІакхачийтара а балхашта механизаци яьй. Малярнии, штукатурнии, лаьттанцарчеи балхий 80—95 процент дараш механизированни хьисапе кхоачашдеш да. Материально-технически Іалашо яра бол а дикка тоабаьб. Социалистически яхьа кхетамца вІаштІехьъяккхарен цунна кулгалделгеи цІенхаштта эргадаьккха тоадаьд.

Бригадерча гІишлонхоша иштта шоай къахьегам кхетамца вІаштІехьбаккхарах шоаш тІанийца декхараш тІехкхоачаш а деш, дог гІоздоаха къахьегама толамаш доахаш ба уж. Пятилетка хьалхарча кхаь шера план Сийлахь-боккхача октябра 60 шу дузача денга кхоачапъярах рапорт делар цар. Бу бутт гаргга ха яьннай цу хана денз. Фуд цул тІехьагІа царна карагІдаьннар? Даьха толамаш дегаш хьесташ да. Пятилетка дийлагІча шера июнь бетта календарагІа къахьегаш я бригада коллектив. Къаьстта беркате долаш дІададаьд цо пятилетка кхоалагІа шу. Хьалхарча шин бетта задани 15-ча февралага кхоачаш а еш, пачхаьалкхен планал совгІа чакхдаьхар эзараш сомий маьха гІишлон-монтажни балхаш. Иштта къахьегача бригадас дош деннад Ленина цІерагІча улицагІа ше хьалдеш дола 125 квартира йола цІа ханал дукха хьалха, укх шера шоллагІча квартале эксплуатаце дІадала. ЦІенош хьалдоттара тІеххьара балхаш чакхдоалаш латт, сихденна дІадоладеннад отделочни балхаш а. Цо къаьгга хьахьокх ший дош цо дизза кхоачашдергхилар.

Массе а тайпара гІишлонхой говзалаш йолаш 130 болхло ва бригаде къахьегаш. Укхаза къахьегаш волча хІара каменщика дийнахьа 2 кубически метр пенаш дотта дезача кхоъ е кхы тІех кубически метр цІенош дотт, сменагІа йолча нормагІа 15 квадратни метр штукатурни балхаш де дезача хІара штукатура 25 е кхы тІех квадратни метр штукатурни балхаш ду. Иштта къахьег маляраша, кровельщикаша, плотникаша, бетонщикаша, кхычар. Цудухьа СМУ-2 хІара гІишлонхочо юкъера лаьрхІача шера 4000 сома маьха гІишлон балхаш деча Хаджиев Шамсудина бригадерча хІара гІишлонхочо 9 эзар сома маьха балхаш чакхдоах.

— Иштта, беркате, овсаре бригада гІишлонхой къахьега вІаштІехьдалар малагІа бахьанаш да? — хьаттар аз участка прорабага Заурбеков Ювсап Джунидовичага.

— Цун бахьанаш дукха да, — йоах Ювсапа. — Бригадни методагІа къахьегача коллективерча хІаране дика кхетабу шийна тІалатта бехктокхам. Цудухьа беш болх а боацаш балха минуташ зехьа йоаеш цхьаккха гІишлонхо вац бригаде. Таханара балха ди чакхдоалача хана кхоана ший болх цхьаккха минут зехьа ца йоаеш дІаболабе мара ца безаш кийчо яь мара цІаводац хІаравар. Смена чакхйоалача хана бригадага бизза низаца болх байтара кхоана мел эшаргйола гІишлон материалаш объекте хьатІаена дІаоттаю. ХІара дийнахьа доахача толамий итогаш а еш, уж дІадовзийт массанена пятиминутке. Нагахьа кхоачамбоацар нийсденна моттиг хуле из дІадаккхара де дезар белгалдоаккх. Иштта болх баро кердача къахьегама толамашка кхувл бригада гІишлонхой.

Цул совгІа овсаре къахьегара а гІишлонхой материальни безам совбаккхара а аьттув болаш да Злобина бригада инициативагІа бригадни методах къахьегар. ЦІенош хьалдечара деррига балхаш чІегаш дІатохалца дараш цар шоаш деш да. ХІара цІа хьалдара йилла ха я. Цу хана из йистедаьккхача аккордно-премиальни системах ахча хьожаду царна. Ханал хьалха из йистедаьккхача цунга хьежжа тІаккетт луш йола преми а. Дикен тІехдикен мах беш пачхаьалкхен комиссе цІенош дІаэцарга хьежжа а тІатох луш йола преми. Цудухьа овсаре къахьегарал совгІа хьалдеш дола цІенош ма-могга дикагІа хилийта гІерт гІишлонхой.

«ТІехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизах къахьегаш хиларах доккха беркат даьннад бригадана. Укхаза болх беш йолча йиъ звенох цхьаккха яц пачхаьалкхен плани тІанийца декхараши тІехкхоачаш ца деш. 130 гІишлонхочох ворхІ-бархІ саг мара вац шоай сменни нормаш кхоачаш ца еш.

— Укх шера цхьоалагІа май тІаккхачалехьа бригадерча гІишлонхоех цхьаккха а саг тІехьавусаш хургвоацаш гІулакх де лаьрхІад оаха, — йоах бригадира Хаджиев Шамсудина.

— Цу гІулакха тІехьа хІанз оаша деш дар а де лерхІаш дар а фуд шун? — хьаттар аз цуга.

— Бригадера дукхагІбараш массехк гІишлонхочун говзал йоалаш ба, — аьлар цо. — Нагахьа санна цІенош хьалдеча эша кирпишк йоацаш каменщикаш бисача, уж цІеношка йовкъаш ехкача хьожабу е плотника, плиточника балхаш деш хул. ХІаьта штукатураша болх боацаш бисача малярни е облицовочни балхаш ду. Шоай керттерча профессех болх боацаш бисача кхыча гІишлонхоша а иштта вокх участкашка къахьег. Цудухьа бригадера цхьаккха болхлю висац бе болх боацаш. ХІанз бригада коллективо хьалхашка оттадаь декхар да хІара гІишлонхочунга шишша-кхоккха балха говзал караерзаяйтилга. Бригада болхлашта юкъе беш бола кхетама болх а дика вІаштІехьбаьккхаб. Цул совгІа шоай балхах дика кхеташ боацараш е шоай нормаш кхоачаш ца ераш тІа чІоагІбаьб хаддаза социалистически яхье хьалха а латташ гІишлошъеча йоккха опыт йолча болхлошта. Нормаш кхоачаш ца еш бараштa хьокхаме уттабу хаддаза яхье хьалхалаттараш. ГІишлонхой бехкагІа балха тІа хьовзам хиннa моттиг нийслац укхаза цудухьа.

Иштта дика толамаш доахача хьинаре дакъа а лоацаш шоай новкъосташтa хьокхам телаш дукха гІишлонхой ба бригаде. Царех ба штукатураш Погорелова Ольга, Юсупова Хьава, Гудиева Малижа, каменщик Мартыненко Андрей, плотник Герасимов Виктор, кхы дукккхабараш а. Шоай балха тІа цхьаккха тайпа брак а ца нийсйолийташ хІара сменагІа нормаш 180—200 процент кхоачашъю цар.

Бригада гІишлонхоша доаха къахьегама толамаш кхы дукха дикагІа хила тарлора нагахьа санна цар балха тІа новкъарле еш цхьадола кхоачамбоацараш ца нийслоре. Массе а профессех бола болхлой цхьатарра дІа а этта болх бара чІоагІа эшаш гІулакх да машина гІишлон материалаш хилар. Цхьайола моттигаш нийслу материалаш йоацаш хиларах болхлой дІа-юха хьежабе безаш. Материалаш гІишлошхьалъеча хьакхахьара оттаяь графикаш яц. Дукха моттигаш нийслу хьакхухьа аьпкбетона изделеш брак йолаш хулаш. Къаьстта ГОСТ-а ма-яххара йоацаш хул закладни оатхалаш. Уж дешаш къоастаде дезаш хул гІишлонхой а центральни лабораторе а викалаш юкъе бола комисси. Цу гІулакхаша дукха ха зехьа йоаю, гІишлонхой балха тІа чІоагІа Іатгъ уж.

Цул совгІа гІишлонхой шоай бехкагІа а балха тІа хьовзам хулаш моттигаш нийслу. Мел дикен барт-цхьоагІо йолаш тха коллектив яле а массанена дега бохам беш цхьабараш нийслу тхона юкъе а, яхаш дувц гІишлонхоша. Каст-каста къахьегамеи производственни дисциплина телхаеш бар каменщикаш Абалхаев Жандар, Жавнаренко Юрий, плотник Анастоев Нурды. Царца цкъа санна массехказа хьехар деш къамаьлаш хилар, бригада собране, иштта СМУ-2 профсоюза постройкоме дийцар из гІулакх. Цох хІама ца хиначул тІехьагІа плотник Анастоев Нурды, каменщик Абалхаев Жандар балхара дІавала везаш хилар. ХІаьта кхы шийгара гІалат ца далийта дош денна каменщик Жавнаренко Юрий бригаде дикагІвола производственник а лоархІаш къахьегаш ва хІанз укхаза.

Бригаде нийслу кхоачамбоацараш цІендаь дІадахара оарцагІбаьннаб беррига гІишлонхой. Иштта шоашта гІишлон материалаш лоаттаеча организацешца дага а баьнна цар бехкагІа нийслу кхоачамбоацараш ца нийсдалийтара дола наькъаш а белгалдаьхад.

Б. КОСТОЕВ.

ЦІАЙ-АХ Е ШИЪ НОРМА КХОАЧАШЪЕ...

Самардийнахьа Малгобекски бурув тохара балхий управлене цІена уголоке хилар бурувдеттача бригадай, цехий, участкай коллективай викалий митинг. Ерригсоюзни ленински коммунистически субботника кийча яра хетаяь яр из. 110 саг бар укхаза дакъа лоацаш.

Митинге къамьлаш дир УБР ЦИТС начальника А. С. Варламова, бурувдеттачун гІонча М. Д. Дзейтова, УБР технологически отдела начальника А. И. Кускова, коммунистически субботника штаба начальник П. П. Сипрайкин, БПО начальника Б. А. Льянова. Москвичаша дІадолаяь дика гІулакх хьал а лаьца беррига болхлой тІахьийлар цар из да хьинаерча къахьегама белгалкхаккхар. Цар лаьрхІар цІай-ах е шиъ дийнахьара норма кхоачашъе.

Субботнике дакъа лоацаш хургва 525 саг. Пятилетка фонда юкъадаккха лаьрхІад 400 сом алвин.

А. БАСИЕВ.

ДНЕПРОПЕТРОВСК. ЧІоаггІа хьинар яйдаь къахьегаш ба Петровске цІерагІча завода доменщикаш. Социалистически яхье хьалха латт № 3 йолча пишка коллектив. Цига болх беш я КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тІа хьохаваь Социалистически Къахьегама Турпал Иван Сидорович Терещенко керте латта горновойчар бригада. Цу коллективо 1978 шера лаьрхІад планал совгІа 1500 тонн тІехдика металл арахеца, дуккха шахтови материалаш, доагор, электроэнерги кхое.

СУРТА ТІА: ДП-3 управлене керттера пульт. Аьрдехьара аьттехьа — И. Терещенко бригада членаш — газовщик А. Балаклиец, горновойш В. Шапка, А. Убейкин, В. Цабий.

А. ЗАПАРА сурт.

ТАСС-фотохроника.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГ

Къаьстта дика къахьег пятилетка кхоалагІча шера Грозненски макаронни фабрика болхлоша. Продукци маьхала яккхара шин бетта план 102 процент кхоачашъяьй цар. ПланагІа лаьрхІачул совгІа маьхала яьккхай 8 эзар сома маьха товарни продукци. Валови продукци арахецара пачхаьалкхен план а дикка тІехкхоачаш а еш, планагІа лаьрхІачул совгІа арахийцай итташ эзараш сомий маьха продукци.

Къахьегама овсарле лакхъяра шин бетта задани 102,6 процент кхоачашъяьй.

Къаьстта дика къахьегаши социалистически яхье хьалха латташи хиларца белгалбаьнна ба укхаза бригадир, Къахьегама Шеча Байракха кавалер Орехова Тамара, дозировщицаш Шкодина Алла, Шаипова Марем, Мусханова Киса, прессовщица Наврузова Малу, кхы дуккхабараш а. Цар шин бетта задани 110 процент кхоачашъяьй.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ШУРА ТІАКХЕТАШ Я

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп луш доккхий социалистически декхараш тІанийцар укх шера Наурски районa «Северный» яхача совхоза хьайбаш леладераша. Цар дош делар план 2300 йолаш пачхаьалкхенга 2400 центнер шура йохка, цул совгІа Даьхена из продукци дІаялара пятилетка кхаь шера план керда Конституци тІанийца шу доалача дийнахьа кхоачашъе.

Шоаш лаьрхІар чакхдаккхар дукха еррига торонаш оарцагІъяьха къахьегаш ба хІанз цу боахама шурий ферма болхлой. ХІаьта дика хьокхамаш а гойт. Иштта, нагахьа санна соахка 28 февраль тІакхоачаш пачхаьалкхенга 210 центнер шура екха хиннаяле укх шера цу юкъа дукха хІама ца эшаш 315 центнер екхар.

Хьалхашка латта декхараш ма-могга сихагІен дикагІея кхоачашдар духьа яьржача яхье хьалха ба доярка Исраилова Язамати бежа Іу Исаков Баудини. Цар сийна Ща байракх яийьй.

Шоай декхарех дика лоархІабеш хьабоагІа укх шера доярказш Валараева ЗураІ, Зубариева Баянт, Исакова Софья, бежа Іу Исаков Владимир, кхыбараш.

Х. МАГОМЕТОВ.

ТХОАЙ ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕРГДА

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тIа аьннад: «...эффективности дикали бахьан долаш къовсам лоаттабар — из да керттерча производственни фондех бизза пайда эцар... халкъа рузкъа лорадар, бедалах, материалех, доагорах, электроэнергех пайда дикагIа эцар, экономе режим чIоагIъяр».

Цунца дувзаденна экономикана деш дола кулгал тоадара керттора лостам хила а хиннаб, хIанз а ба — производстверча кхоачамех бизза пайда эцар, производства техникен технологии дикагIа вIаштIехьъяккхар, эргаяьккха тоаяр, и. кх. дI. Из долла хIама цхьана чулоац къахьегама овсарле лакхъяро.

«Малгобекнефть» НГДУ кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша эггара хьалхарча аргIанна уйла тIайохийт социалистически яхь вIашагIйоллара дешашта.

1977 шу — 10-ча пятилетка шоллагIа шу дика чакхдаьккхар НГДУ коллективо. Мехкдаьтта даккхара план 103,5 процент кхоачашйир, планал совгIа 14150 эзар тонн мехкдаьтта деннад. Даьхенна, планагIа лаьрхIачул 3,4 процент дукхагIа лакхъяьй къахьегама овсарле. Из дерригга а Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна кердача низаца яьржа социалистически яхь дика вIаштIехьъяккхарах хьахинна да. Яхье дакъа лоац управлене ерригача производственни коллективаи отделийи коллективаша. Коллективашта юкъерча яхьа итогаш хIара бетта-бетта бальни системагIа ю, хьахиннараш гургдолчча метте хьалтох. Яхьа лелама хьакъехьа хIара итт ди массаза доал оперативни совещанешка хоамаш ду цехийи службайи кулгалхоша. Из дош каст-каста дувц парткома заседанешка, партийни, профсоюзни комсомольски собранешка. ХIаране ше-ше лелаю яхь а вIаштIехьяьккхай НГДУ: ИТР-ий — шоай творчески планий а болхлой — шоай къаьсттача къахьегама овсарле лакхъяра планий а ларда тIа.

Из бахьан долаш дикка айденнад мехкдаьтта дукхагIа даха йиш хулийтаргIола кхоачамаш лохача болхлойи ИТР-ий творчески хьинар.

Коллектива гIулакхаш толаме лелара боккхача лоархIаме я каст-каста рейдаш а еш балха тIа гучадаьнна кхоачамбоацараш ший пенгазета тIа дувцаш йола «Комсомольский прожектор» (председатель Л. А. Уланова). Цо управлене кулгалхоштеи партийни организаценеи новкъостал ду кхоачамбоацараш дIадаха, производство дикагIа вIаштIехьъякхка.

Мехкдаьтта доаккхача къахьегама овсарле лакхъяра, кхыча доакъошка санна, производствана чIоагIгIа механизацни автоматизации яра балхаш чакхдахарах кхоачам хилац. Мехкдаьтта доаккхача производства лакха эффективность Iалашъяр духьа Iалама хьалашка Iоткъам байтаргбоаца мероприятеш чакхйоах оаха, мехкдаьтта даккхара техникен технологии эргайоахаш тоаю. къахьегам вIаштIехьбаккхарен производствана доал дарен гIулакх дIахо эргадаьккха тоадеоrдола керда наькъаш лех.

Керттера моттиг къоастаю мехкдаьтта даккхара план кхоачашъяра, производства керда техникен технологии юкъейоалаен дегIайоалаен гIо деш йола организационно-технически мероприятеш кийчъяраи чаккхъяхараи.

1977 шера НГДУ чакхъяьккхай совнагIа 85060 тонн мехкдаьтта денна 319 организационно-технически мероприяти, цу даьнъе совнагIа 47675 тонн мехкдаьтта деннен 465,3 эзар сом паччахьалкхен ахча кхоадьй йола кердача техниках лаьца 54 мероприяти а.

Мехкдаьтта даккхара болх Iалаьматен чоалханен хален хиларца белгалбоалаш ба. Цудухьа къаьстта лоархIам болаш да укхаза производственни процессашта механизации автоматизации яр. 10-ча пятилетка хьалхарча шин шера НГДУ дуккха мероприятеш чакхъяьхай болхлой къахьегам аттача баккхараи производства эффективность лакхъяраи: производствана юкъейихьай лакхе тIерча оборудованена ремонт ю АНР-1 яха агрегат, промыслови трубопроводашта ремонт ю 2АРВ яха агрегат, станокаштакачалкашта даьтта хьокха агрегат. Скважинашта лаьтта кIал ремонт еча хана пасоснокомпрессорни турбаш Iочуувттаеши хьалйоахаши йолча халача операцешта механизаци яьй турбаш тIахьувзаечен хьахьувзвечен АПР-2ВБ яхача аппарата новкъосталца; мехкдаьтта дукхагIа дахара тIаерзаяь дукхха мероприятеш чакхъяьхай; 87 скважине скважинашта управлени ю блокаш (БУС) оттаяьй. Мехкдаьтта хьагулдарен дIаккхахьийтарен системана реконструкция яра балхаш дIадоладаьд «Спутника» тайпах йола автоматизированни групповой бустамаш доаха установкаш а оттаяь, 1977 шера цу тайпара 3 установка вIашагIъеллай. Пятилетка чакхъялалехьа кхы а 36 установка хьалъе лерхI. Цу гIулакхо дикка аттача боаккхаргба мехкдаьтта доаккхача балха болча операторий къахьегам, бIаьш тоннаш кIезиг-дерга довш дола мехкдаьтта.

Чоалхане гIулакх да завода дIачудала мехкдаьтта кийчдар — мехкдаьттаца цхьана Iалаьмате дукха (еррига хьалйоаккхача хоачалах 70 процентага кхаьччалца) доахача хих из цIендар.

Мехкдаьттацара хий дIакъоастадара Iалаьмате безача маьха (тоннах 500 сом) «дисольван-4441» яха реагент тох цунах, хIаьта из шера дIайода 75 — 80 тоннага кхаччалца. Из реагент кIезигагIа дIаахийтари мехкдаьтта дикагIа кийчдари духьа 1977 шера дIоахдеш хиннад мехкдаьтта хьадоагIача цун тоателах ВГПЗ (газ чакхйоаха Вознесенски завод) установкашкара дIайха хий деттара новкъосталла а мехкдаьтта чудолча резервуарашка эмеевинкашка гIолла Iы чуахийтара наькъаца а.

Уж мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш шера планагIа лаьрхIачул 3,9 процент дукхагIа лакхъеннай къахьегама овсарле шин шера, совнагIа 29650 тонн мехкдаьтта даьккхад. Цу дерригача хIамаша коллективага йиш хилийтай 10-ча пятилетка хьалхарча шин шера задани ханал хьалха, 1977 шера 4 декабрь хьатIаотташ кхоачашъе а 1467 эзар сом кходе а.

НГДУ коллектива керттерча балхах цаI ба болх беча скважинай фондах пайда дикагIа эцара беш бола болх. Цу даькъе дукха а творчески а болх бар бахьан долаш тха вIаштIехьдаьннад скважинай фонд укх тIеххьарча 3 — 4 шера цхьан боараме лоаттае. Доагор дукхагIа доахийтаргдола дуккха методаш шерра юкъехкахьар бахьан долаш МагIалбикерча мехкдаьтта доахарий вIаштIехьдаьннад хьалдоаха мехкдаьтта кIезигдалара темпаш лаьгIъе. Геолого-технически мероприятеш чакхъяхарах совнагIа доаккха мехкдаьтта шерра-шера дукхагIа хул. Нагахьа санна 1974 шера 8 процент из хиннадале, 1977 шера 15,6 процент хилар.

Гази мехкдаьттен дукхагIа дахара тIаерзаяьча мероприятешка керттера моттиг дIалоац скважинашта лаьтта кIал еча капитальнии текущии ремонташа. 1977 шера НГДУ бIарчча хьайицача 35 капитальни ремонт яьй, цу гIулакхо кхы тIа а 10 эзар тонн совгIа мехкдаьтта делар. 1607 текущи ремонт яьй скважинашта. Къаьстта уйла тIайохийт сайца латтача скважинай фонд болх бе йолаялийтар духьа беча балха. Цудухьа кIезигъеннай болх ца беш лаьтта скважинаш — 1974 шера 7 хиннача метте 1977 шера 3 мара ца юсаш.

Производство дикагIа вIаштIехьъяккхара, производства кхоачамаш лахараи царех пайда эцараи беча балхах тхона кхы хIанз кхоачам хила йиш йолаш дац гIулакх. 1978 шерара задани чIоагIа йоккха а чоалхане проблемаш дIахо дукха а я. Цудухьа НГДУ специалисташ, производства новатораш Iилма-тохкама институтий Iилмахошца цхьана производство вIаштIехьяккхара дикагIа йола керда методаш. хIанз болх беш долча тIоанашкара мехкдаьтта дукхагIа доахийтаргдола керда способаш даим лохаш ба. Тхоай хьалашка тхона эггара перспективнегIа хет, Iы низзагIа чуахийтарен тIоана чухьа боагаргбола кхуврч хьабарен наькъаца тIоанашта воздействи ю йIовхала методаш а хьалдоаха мехкдаьтта кIезигдалара темпаш дIахо лохъе меттел, къаьст-къаьстача тIоанашка мехкдаьтта дукхагIа далийта а йиш хулийташ йола кхыраш а.

Уж балхаш чакхдаха проекташ оттаяьй «Малгобекнефть» НГДУ коллективо «СевКавНИПИнефть», «КраснодарНИПИнефть» яхача институташца цхьана къа а хьегаш.

Производства эффективность лакхъяра толамаш | доахача боккхача лоархIаме да технически творчество дегIайоалаяр. Производства новатораша, рационализатораша дуккха предложенеш тел къахьегама овсарле лакхъяраи балха дикал тоаяраи тIаерзаяь. 78 рацпредложенех пайда эцарах 1977 шера 101,7 эзар сом кходаьд, Iилма-технически информацегара хьайица 20 керадар юкъе а дихьа 62 эзар сома экономически эффект яьккхай.

1978 шера мехкдаьтта даккхара «Малгобекнефть» НГДУ-на план Iалаьмате йоккха я. ХIаьта из план кхоачашъелга кхы а йолаш йолча производства резервах бизза пайда эцарах тийша хургда. Из декхар кхоачашде низ кхоачаргболаш я тха коллектив, цудухьа 10-ча пятилетка 3-ча шера план кхоачашъергья.

М. МАРЗИЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ производствено - технически отдела начальник.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссешка

КХАЛНАЬХА КЪАХЬЕГАМЕИ ВАХАРЕИ ХЬАЛАШ ТОАДЕ

ГIишлошъеча Нохч-ГIалгIай управлене хьалъеча объекташ тIа болх беш йиъ ах эзарнел совгIа кхалсаг я. Уж ба бетонщикаши каменщикаши, штукатураши моляраши, инженерши техникаши. ГIишлошъеча управлене бIарчча хьайицача 42 процент кхалнах ба цига.

Цхьа шу хьалха кхалнаьха къахьегамеи вахареи дешашта, ноаналн берали лорадара йолча массазарча комиссе къоастадир гIишлошъеча управлене предприятешка кхалнаьха къахьегамеи вахареи хьалаш мишта. МалагIа хувцамаш хиннад цул тIехьагIа, мишта кхоачашду депутаташа могадаь гIулакхаш? Из дар депутатски комиссе ший аргIанарча заседане дийцар.

ГIишлошъеча управлене керттерча инженера И. Н. Вороновича баьча хоамага ла а дийгIа, комиссе белгалдир, управленен цун доал долча гIишлоний организацей кулгалхоша кхалнаьха къахьегама, вахара, салаIара хьалаш тоадара цхьабола болх баьлга. ГIишлошъеча управлене вIашагIъеллай болх беча кхалнаьха къахьегама, вахара, салаIара хьалашка общественни хьажар чакхдоаха комисси. Кхалнаьха кулг-карара хала болх бергбола агрегаташ юкъейоалаяьй. Цар торолу штукатурни балхий механизаце боарам 85 процентага, малярни балхий — 84 процентага, бетонни — 93 процентага кхачийта. Бетони маркхали кийчбелга йизза механизаци ю да.

ДукхагIбола кхалнах болх беш ба санитарни нормашка дIама-дехха производственни хьалаш долча цехашка, участкашка, комплексни бригадашка. Типовой отраслевой нормашка хьежжа спецбарзкъашца, кога гIирсаца, кхыча средстваща дукхагIча даькъе Iалашбаь ба болх бу кхалнах.

ДIадахача шера Грозненски аьшкабетонни конструкцей заводе хьалъяьй раздевалкаш, душевойш, гигиена цIенош, гидромассажа кабинеташ йола бытовой ши корпус. № 1 йолча гIишлон - монтажни управлене хьаяьй бытовой городок. Болхлоштеи гIулакхерча нахан медицински гIулакх ду уж бахача моттигашка а гIишлонхошта гIулакх деча 1500 сага лаьрхIача поликлинике а.

1977 шера берий бешамашкеи яслешкеи дIачуйицад гIишлонхой 110 бер.

«Знание» общества агитатораша, политинформатораша, лектораша хьалда идейно-политически кхетамеи болх бу кхалнаха юкъе.

Цунца цхьана массазарча комиссе, заседане къамаьл даьча депутаташа У. Газимиевас, В. А. Пиунова, Б. С. Шадиева, Т. М. Висаригевас белгалдир гIишлошъеча управлене предприятешкеи организацешкеи кхалнаха болх бара лерттIа хьалаш хьадара, цар быти салаIари вIаштIехьдаккхара даькъе белгтала кхоачамбоацараш долга. Моттигаш я кхалнахага хала балхаш дайташ, къахьегама эене хьалаш долча къахьегийташ. Дукхача объекташка тоъаш яц душевойш (50 процент мара яц уж эшачунга хьежача), гигиена цIенош (уж 25 процент мара Iалашдаь дац), гардеробаш, спецбарзкъаш докъаде помещенеш.

Ерригача гIишлошъеча организацешка яц столовеши буфеташи. Дукха болхлой болча моттигашка йоацаш я кхачан продукташта заказаш дIайиду, бытовой гIулакхаш ду пункташ.

Болхлойи гIулакхерча нахьен бераш тоъаш берий бешамашкареи яслешкареи моттигаш (300 бер да уж эшаш).

ГIишлошъеча коллективай балха чIоагIа Iаткъаш да болх беча моттигашка нах дIакхувла транспортни управлене хьежаеча транспорта лерттIа болх ца беш хилар.

Массазарча комиссе гIишлошъеча Нохч-ГIалгIай управленена могадир кхалнаьха къахьегамах дукхагIа а нийсагIа а пайда эцара, халача балхашта йизза механизаци яра, болхлой - кхалнаьха бытовойни санитарно - гигиенически хьалаш тоадара кхы тIа а гIулакхаш чакхдаха.

УнахцIено лораяра министерствана могадаьд гIишлошъеча управлене объекташка болх беча кхалнаха медицински гIулакхаш дарца дувзадена дерригa дешаш къоастаде.

Комиссе транспортни управлене уйла тIаерзайир гIишлон - монтажни управленеши организацеши транспортаца во Iалашъеш хилара, хIаьта уж кхоачамбоацараш дIадахар тIа а диллар.

ЛАЬРХIАР ЧАКХДОАККХАРГДА

Жа леладара къаьстта теркам тIабохийт тха боахаме. Уж 60275 да. Царех 27490 — жий. Уж Iайн бIаьстийн дахкаш да. Iай дахкаш дола 6577 жий ийс бригаде леладу.

28 февраль тIоkхоачаш 3174 жий бехкаб тха колхозе. ХIара бIаь жийно баьб юкъера лаьрхIача 129,7 Iахьарг.

Къаьстта дика чакхйоакх хIанз жа дахкара кампани тха дикагIа болча жа Iуша Салимгиреев Нурмагомбета, Батаев Мохьмада, Вадуев Увайса кулгалдеча бригадаша. Масала, Салимгиреева бригаде хIара бIаь жийно 150 Iаьхарг баьб, хIаьта Батаевеи Вадуевеи бригадашка — 135. Белгалдаккха доагIа, укх шера планагIа хIара бIаь жийна тIехьара 102 Iаьхар мара хьакъоастабе уж бригадаш декхарийла йоацилга.

ХIанзарча хьокхамашка хьежача ийс бригадах Iоахарий кхедара план кхоачаш ца еш цаI юсаргьяц.

ДукхагIдола жа — 20913 пхелагIча марте дахка долалургда тха. Из гIулакх толамца чакхдаккха кийча я жерч леладу ерриrа бригадаш. ХIаьта КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмоца жоп а луш колхоза жа лeлaдераша дош деннад план 102 йолаш, хIара бIаь жийна тIехьара 117 Iахьар хьакъоастабе а, хьа дебадара пятилетка кхаь шера план керда Конституци тIайицача дийнахьа — 7 октябрь тIаккхоачаш кхоачашъе а. Шоаш лаьрхIар чаккхдаккха боахама жа леладерий низ дIакхоачаргхиларах тешо.

М. НУРМАГОМЕДОВ,
Шелковской района «Красный пахарь» колхоза партийни организаце секретарь.

ЧIОАГIАЧА КIИЙЛЕН ТIА ДIАДОЛАДАЬД ШУ

Боккха кхаъ кхаьчар дукха ха йоацаш Грознерча «Союзпромэкскавация» яхача управлене коллективага. Юбилейни шера йиълагIча квартале Еррисоюзни социалистически яхье ше санна йолча предприятешта юкъе котъяларах даькъала ювцаш СССР промышленни гIишлошъяра министрагара телеграмма ера цунга.

Цу яхье хьалхара моттиг яккхарах СССР промышленни гIишлош еча Министерстваи гIишлошъерий профсоюза ЦК-ан Сийлен грамота а хьалхара ахчан преми а елар управлене коллективана.

МалагIа толамаш даьхар цо пятилетка шоллагIча шера? Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара баха ма-боагIара накъабахара шоаш тIанйца хинна доккхий декхараш ханал хьалха, 10 бетта план 21 сентябре чакх а йоаккхаш, кхоачашдир управлене гIишлошъераша. ХIаьта пятилетка шин шера план 6-ча октябре кхоачашйир, 7118 эзар сома маьха балхаш а деш.

Шера план 27 декабре кхоачашъе а юхедисача денюшка заданел совгIа 25 эзар сома маьха гIишлош хьалъе а дош деннадар управлене гIишлошъераша. Шоай деша даьй хилар уж: 28 ноябре кхоачашйир шера план, заданел совгIа 479 эзар сома маьха балхаш дир. Из деш къахьегама овсарле планал 1,2 процент лакхйир, лаьрхIа хиначул 27,2 процент дукхагIа пайда баьккхар. ГIишлош ярга дIадодар планагIа 605 эзар сом лохха дезача метта 1028 эзар сом лохдир.

ГIишлош хьалъеча къаьстта теркам тIабохуш тIаьхьар эффективностин балха дикали лакхъяра. Цу хьалхалдакъа дика хIама карагIдаьккхар гIишлошъечара. 7. объект дIакхечи шера лахара дIакхьачьна а кхьаьрш а хьалъеча, массаза болчу ха тIехь гIишлошъяр чаккхенгахь дIадовлу. Цу тайпара йола 60 этаж чаккхъякхолхар дIадахача шера управлене коллективо. Шерах 30-ие нах бIи «геттара дика я» аьнна, хIаьта вожаш дIайицар «дика я» аьнна.

Цу управленена чуйоагIача Грозненски, Черкесски, Невинномысски участкех хIаране ханал хьалха кхоачашйир планни социалистически декхари. Къаьстта болх дика бир Грозненски участко.

Шин шера план кхоачашъяьчул тIехьагIа пятилетка кхоалагIча шера чотах 799 эзар сома маьха балхаш дир.

—Укхаза белгалдаккха деза, — аьлар йоккхагIйолча инженера Форопонова Людвига Васильевнас, — Грозненски участка коллектив управлене эггара халагIчен аьттув боацачен объекташка болх беш хилар. Керттерча даькъе цо болх бу хала лела везача лоамашка: Чир-Юртарча цементни завода карьер еча а цунна тIабода никъ буллача а, Грозный-Итум-Кала яха никъ буллача.

Чир-Юрта цементни завода болхлой 80 квартира хула цIенош 50 менги бола больницеи тоайир, карьера тIабода никъ буллаш хилар. Грозный-Итум-Кала яхача новкъа лоаман берд боаккхаш, цу бердаца а наькъа шувна йисте а аьшкбетона пенаш деттар.

Укх шера дIахо а дергда оаха цу объекташка балхаш. цул совгIа цу участко къахьегаргда Грознера Ленина цIерагIа улица тоаеча а.

—Юбилейни шера дIайоалаяь социалистически яхь лаьгI ца йолийташ дIахо яхьа тха хинна уйла кхы тIа а чIоагIйир, — аьлар управлене начальника Казарьян Геннадий Мамиконовича,—КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленуман решенеша, цига новкъостa Леонид Ильич Брежнева, 1978 шера социалистически яхьа шерра яржоргйолча беррига къахьегамхой тIаьхьахь долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмос.

Уж документаш а царна тIаьхьа управленена цу шера «геттара дика я» хьалхашка отта декхараш а кIоаргга дIадовзийтад тха коммунисташа беррига болхлошка. Чуййна хIанз уж кхоачашдеш а ба.

Генадий Мимиконовича маяххара, тIайнца декхараш дика кхоачашдеш хилара тешал ду январь бетта план 300 эзар сома маьха балхаш де йолаш управлене болхлоша 400 эзар сом мах болаш балхаш даь хиларо. Иштта дика чакхъяьккхар цар февраль бетта план а.

Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхараш, из дIаккхухьача хьалхалаттраш коммунисташ ба. Цар къахьегама хьокхам тел кхычарна, шоашта тIехьабоах уж. Иштачарех ва экскаваторщик Загинайко Александр Алексеевич. Цо хаддаза балха норма кхоачашъю 150 процентал кIезигагIа йоацаш. ИттлагIа пятилетка, кхаь шеран ах шеран кхоачашъе лерхI цо. Дика къахьегарах цунна еннай «Знак Почета» яха а Къахьегама ЦIеча Байракха а орденаш, дукха грамоташ, ахчан премеш.

Иштта дика болх беш ва коммунист бульдозерист Марухленко Алексей Федорович а. «1977 шера социалистически яхье котваьннар» яха знакаш еннай царна. Иштта знакаш елар управленерча 24 сага. Царех ба коммунисташ экскаваторщикаш Шихарев Николай Васильевич, Щербаков Василий Александрович, слесарь Вараев Хаваж, кхыбараш.

Укх шера соахка хиннaчул дукхагIа болх бе безаш я управлени. ХIаьта яьчул 355 эзар сома маьха дукхагIа гIишлош хьалъе еза цун. Кастта болх беш йолчу управлене керда участок — Сочера участок.

Де дезараш дукха дале а, пятилетка кхаь шера план гIишлошъечу да — 12 августе тIаккхоачаш чаккхъякха дага ба управлене болхлой.

Цар девиз а «Тахан селхачул дикагIа, кхана тахаичул дикагIа болх бе» яхаш.

Ю. ЮСУПОВ.

«Ингушский» совхоз вIашагIъеллача деиз болх беш ва комбайнер Алироев Ризван. Юбилейни шера нормагIа 400 тонн ялат арда дезача (200 гектара тIара), «Нива» яхача комбайнаца Алироева 715 тонн ка бола ялат аьрдар 398 гектара тIара. Социалистически яхье из толам баккхарах дукха ха йоацаш цунна еннай КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа Сийлен грамотеи мах боацаш туристически путевкеи.

Iан деношка Ризван «ШС-75» яхача самоходни шассеца кхай тIа удобренеш кхухьаш ва. Дийнахьа 7 — 8 рейс ю цо.

СУРТА ТIА: комбайнер Алироев Ризван.

М. ГУНОЕВА сурт.

ДИЦЛУРГДОАЦАР

ЦIаккха йоврвгьяц цу деной сийле

1918 ШЕРА августа хьалхарча шин кIирагIа дIайха деноw латт. Малх чубузачахьа дIалестаб, хIаьта а зулув тIалаттача аIанараша сийрдаяьккха я лоаман жугатий — татий — слободка.

— Нах вIашагIкхет! Долле, нах вIашагIкхетача!

— Дерригаш а долле нах вIашагIкхетача! — зовне цIогIарч деттар кхувш доагIача бераша, улицашка гIолла хьалIо а удаш. Наькхах доахка бераш мархIа а доахкаш коанаIарашка арабаьнна латтар истий. Шоаш болхашехьа а тIовталийи чокхейи илг-фетинг дIа а дехкаш сихбенна болхар кьонахий. ТIехьадисар хьалха а доалаш, жугатий кназа — синогога — майдангахьа удар бераш.

Синогога кoa, гобаькккха еттача кирпишках яьча лакхача картал чухьнахьа, ахаш доккха деннен далaнзеи ийчен лагIаш а долаш тиша цIенош дар, чухьа кхо цIа а долаш. Хана йIоахало мукхдиьча аьшка вывеска тIа гIолла доккхийча алапашца дIаяздаь латтар: «№ 11 йола лоаман жугатий школа». Школе дIачуводдача хьалтеха цIе кIада доаллар «Дерригга Iаьдал Советашта» аьнна тIагIолла даь кIай йозув а долаш.

Классий цIа цIей долаш санна кийчдаь дар. Истола тIа тесса цIе кIада, пенашца хьалдоахкаш плакаташ, лозунгаш...

Тешам бенна пен тIара хьахьежар фурашках боаллаш цIе садкъа а бе йоаллаш «Добровольцалла дIаязвеннавий хьо, новкъост!» аьнна тIагIолла йоазув даь топ а йолаш вола цIегвардеец. Дукха нах бар цига. Хьалхарча мугIарашка дешархой лохача парташ тIа, айхха шоайла вIашка а теIа багIар сий долашагIа бола кIайбенна боккхий нах. Кагирхой наIарах хьачуваьннача гурмат хинна латташ а цхьабараш кора улга тIа дIатарбенна а бар.

Сагoтденна, собрани хьаеллара чIоагIа сатувсаш ба гулбеннараш.

Унзаре, кхераме дар вахар. Тlема кхерам болаш я аьнна хьакхайкаьяр Грозный.

Цу ханна наIарах хьачуваьлар лакхача дегIара, саг — Николай Федорович Гикало. БIаргашка IочутоIIаяь тIатуллаш Iаьржа кий а, тIаювхаш тIоарска куртка а, дахчан кIинга чу а йоаллаш кач тессача тIехкарах Iоуллаш иттазза йоала тепча а йолаш вар из.

Вела а къежаш, корта а тессаш партай мугIарашта юккъе гIолла воагIар Гикало. Боккхийча наха юхекхьачча юха а сеца, даьй IаьдалагIа дахар-денар хьттар цо царга, могаш-мaьрша лийннадий аьлар, Iимерза къамаьл чакхдаьнначул тIехьагIа, президиуме цIе кIада тIатесса латтача истола дIатIа а ваха, корта лаккха айбир Гикалос.

Къонача республикана тIаэттача йоккхийча халонех, фронташкарча хьалах, ЦIе Эскар Iалаьмате дукхача, антанто герзаца геттара дика кийчъяьча бандаех турпал санна мишта лат дийцар Гикалос. Цул тIехьагIа Грознерча хьалах дувца волавелар из. Цо йоахар: «Бичераховцаша кхолха гобаьб города, духьале ца еш дIая йоах из...».

Шоаш багI-багIачара уралелх нах. ШIоагIарч детт:

— ДIабоабе контрреволюционераш!

— Дахалда Советски Iаьдал!

— Вахалва Ленин!

ТIаккха президиума истола хьалхашкара хьалгIотт лакхача дегIара, хоза гIов-кеп долаш, защитни беса военни, цхьабакъда погонаш тIайоаца, коч а ювхаш, юкъах шера гIап а хьерчаш. бе йоаллаш пхезза йоала топ а йолаш вола цхьа шовзткъа шу дайна хургвола къонаха. Из вар Василий Евменович Михайлик, салтефронтовик. Стари промыслашка мехкдаьтта доахача токаралла болх беш хиннавар из — Грозне Советий Iаьдала тIехьарча боккхагIболча къовсамхоех цаI. КIирвенна бIарахьежар из лоаман жугатий къеча наьха юхьмарашта.

— Новкъостий! — цIогIа техар Михайлика. — Революцена кхерам тIабессаб, вайчарел иттазза дукхагIа да кIайгвардейций низаш! Царга герз а да, тIема кхоачам а ба. ХIаьта а духьала оттаргда вай кIайказакашта, IовIашта бохийташ хIама тохаргья царна! ХIалакбе кIайгвардейцаш!

Мехкдаьтта промыслашка пролетарски батальон вIашагIъеллай болхлоехи салтехи — фронтовикех. Машиннаькъа тIа тIема кийчъяь рота я. Слабодкашка — Шебелиновке, Разбегаловке, Тушиновке — тIабоагIача низа духьалъотта ЦIеча Эскара новкъостал дергдола роташ я вIашагIъехкаш. ТIема новкъостал дергдола рота вIашагIйолла еза жугатий слободке а.

Дегаш ураэтта къамаьлаш доладелар зале:

— Цхьаккха а юха ца воалаш, тхо массава а латаргва!

ТIаккха хьалхашкахьарча парташ тIа багIараштa юкъера хьалгIеттар Ханукаев Шамал — салте-фронтовик.

Президиума истола дIатIа ваха, тIемахо санна нийсвенна дIа а этта, хьадда аьлар цо:

— Новкъост, ЦIеча Эскара Главнокомандующи, со пулеметчик ва, кхаь шера малхбузехьарча фронте тIом баьб аз, са пулемето моастагIчун бIаьш салтийн эсараши боабаьб! ТIом бергболча ротаца дIаязве со!

ГIоз чIормабаьнна кхакха кий керта тIа дIанийс а яь, къажъеннача йIаьхача можах кулг а хьекха, лаьрххIа гIа боаккхаш президиума истола дIатIавахар воккха саг Зоволу.

— Со къаьнача салташха ва, хIаьта къоначарначул вогIа ца ховш топ тоха а хов. Со а дIаязве! — аьлар цо Николай Федоровичага.

Сакъердаме гIар яьлар зале:

— Ма ва хьо, Зоволу! КIаит ва!

Цул тIехьагIа дIаязвала тIавода лохоча дегIара Алхазов Ташум. Из маьчаш еш ва. Цунна тIеххьа истола дIатIа а ваха, кхы гIар-тата доацаш дIаязвелар Исаков Шавадие.

Иштта вIашагIъеллар слободке ялхлагIа тIема рота.

Граничин улицои Шолжах тиллача дахчан тIаьвои городах дIакъоастаяь хиннача Грозненски станицах Грознена духьалара бичераховций плацдарм яьр. Цига тIаувзаш латтар кIайгвардейций бIу, герз.

КIайгвардейций дорха аттакаш юха а етташ, турпал санна латаш яр грозненски пролетариат.

ДIа а хьа а чIоагIа тIом баьчул тIехьагIа кIайгвардейций кара яхар Грознера станци, депо, кхыйола моттигаш. Халача хьал тIа эттар гIулакх. Цул тIехьагIа, Реввоенсовето деннача приказагIа, Грознера а яьна Нохчашкахьеи ГIалгIашкахьеи лоамашка хьалчуяха дийзар Гикало Николая командагIа хиннача грозненски болхлой отряда, цига дикагIа вIаштIехьа а яьина, революце моастагIчох юха а садехка латар духьа.

БОАД белча городера ваьхар дужар, юккъерча улицагIарча ресторана чура хьахозача, шоаш котбаларах гIадбаха дуаш-молаш болча эсарий ехача оазашкара дIайиккхача, кхы гIар-тата доацаш.

Сайрийна бархI сахьат даьлча коанаIарех гIовраш декхар, кораш тIакъовлар, улица тIа кIайгвардейцаш мара саг вицар. ШагIара цIагIа а ухаш чухьежаш, документаш хетташ лелар контрразведка агенташ. Iагабуам баьраш лувцаш дIакхувлар. КIайгвардейцаша революцеца цхьаккха гIулакх доацаш бола нах лувцаш комендатуре дIакхувлар, цига пIаз баллалца йийтта а йийтте, набахта Iочубугар.

ЯлхлагIча ротера бIухой — Шамали Ташуми — сатоссаш городал ара а баьле, боад къовлабаллалца цига лелар, цул тIехьагIа юха чу а баьхке, сатем боацаш бийса йоаккхар бада тIа, кхий чу, подвала чу.

Ахкан лоаца бийса цIаьхха сийрдаяйккхар. Малхбоалехьара яьннача сердалоно цIийаьяр сигалара морхаш. Бийдача кирпишкех даь лохига цIеноши решеткаш латта доккхий кораш дагIа лакха синогоги тIехь-тIехьа шьрагIа бIаргагора.

— Казакаш! Казакаш! Слабодкана гобаьб! — тIоа согаш санна сиха кхаьчар гIайгIане кхаъ.

ЙоагIача говра когий тататен Iехача жIалей гIараген ладувгIаш вагIар Шамали Ташуми. Дог тохадоалийтар дагадоацаш хиннача хIамо: шема-воагIа коа чу а ийккха, цIогIа техар воккхача саго Зоволус:

— КIалхара довла хьажа!

Кхы секунд ха ца йоаеш шоай гIапаш хьаюкъагIа а хьоарчаяь, дIакхайда топаш хьа а йица, кадай товсабенна аралийлхар уж Шолжагахьарча корах. Берда йисттера, теIачахьара кIийленаш лийцар цар. Шоаш цу наькъа боабергболга ховш вар Шамали Ташуми. Цхьабакъда шоашта чура юххе биса мух дIабаххалца лата а дийна а волаш контрреволюце агентий кара ца ваха а лаьрхIар вар уж шиъ.

Лаьттанна IодегIала а баха хи татага ладувгIаш бадар уж, хIанз-хIанз цаI хург ма-дий яхаш саьккхуxеш. ГаргIа кхаьча йоагIача говраша Iоеттача когий тата хозар, пхьашабола говра-баьреш а къоасталора.

Сиха бар казакаш, контрразведка эсаро, дIахьалха а ийккха, цIогIа техар:

— Яьй, йовсараш! Хьакараювла! Духьала довларах хIама хургдац шун!

Топ яьлар. Эсар дIаюстара ийккхар, бетта чура тур хьал а эккхийта, цогIа техар цо:

— Тоха топаш! Патронаш ма-кхое!

Дехьара а сехьара а топаш йолайир казакаша, етташ топаш а йолаш гаргаухаш бар уж, вIашкабоагIаш латтар го.

Патронаш кхоеш вар Шамали Ташуми, казакех моллагIа цаI топ кхеталургйолаш хьахьалха ваьлча мара тохацар цар топ.

— ДIаетта йовсараштa! ГебагIашта юхье богIа! — яхаш гIадбаха цIогIарч деттар кIайгвардейцаша.

Патронаш кхоачаенначул тIехьагIа, моастагIчох, дегIала а ваха, лата дага волаш Ташума корта хьалъейбешехьа а, пхоно лаьцар из, меттахьа кхийтта вежар.

Нийсвенна хьалъура а этта, моастагIашта дIатIаволавелар Шамал:

— Хьатоха, бIехалаш! Кастта-м оашош юаргьяр йнаь даргдар шо!

МоастагIаша гобир цунна, топа бовхаш детта доладир белажах, букъах, мерий дукъ кагдир, оагавелар из, хIаьта а уралаттийсар чIоагIача когаш тIа, хьаьлача оазаца аьлар цо:

— ЦIий Iувда оакхарий!

— Iайха кхоссаргьяр кхесса яьннай хьо йовсар! Таккарг кач тесса муш а болаш, хьалъуллаш хургда хьо дукха ха ялалехьа! — аьлар контрразведка эсаро.

1918 шера бIаь дийнахьа революце моастагIашца турпала тIом лаьттача хана латаш хиннаб тайп-тайпарча къамех бола нах, цу даькъе лоаман жугатий-таташ а.

ХIанз, Советски Герзашпарча Низий 60 шу дизача деношка, дагаух деналах ца бохаш цу тIем тIа байна ялхлагIча рота бIухой: Мошлах Пейсахов, Арон Сафаниев, Бинеми Аронов, Ташум Алхазов, Шама Ханукаев, кхыбараш. Верригаш а ткъо совгIа вар уж город Грозный лораеш веннар.

Гр. АЛХАЗОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Болгари османски доала кIалара мукъаьккха 100 шу дизарга

«БIАЬ ШУ, БIАЬ ПОЭТ, БIАЬ ИЛЛИ»

Иштта цIи йолаш Минске, «Мастацкая литература» («Художественни литература»), яхача издательстве болгарски меттала арадаьннад. Болгаре къам шен лоIаме дола 100 шу дизара хетадаь болгарски поэзе сборник. Из оттадаьр ва вовзаш вола переводчик а поэт а Кириллен Мефодеи 1-ча степена орден лелаер Нил Гилевич.

— Цу книжка цIеро, — дувцу цо, — ше хьахьокх цун структурен цу тIа дувцари. Издательства а из оттадаьча аз а лаьрхIар иштта дар: из исторически юкъ хьалоацаш е кIезиг-дукха а цунна чуйоагIаш творчески биографеш йола бIаь поэт хьахьокхар. Книжка подзаголовок я — «Цхьан стихотворене антологи» яхаш, вешта хIара поэт цхьан произведенеца хьахьекха ва цига.

Из долалу «Марша доагIалда шо, вежарий!» яхача Вазов Ивана — бIаь шу хьалха эггара хьалха паргIато екаьчун стихашца (из произведени язъяьй 1878 шера), хIаьта чакхдоал из цу тIа хьахьекхачэ поэтех эггара къонагIчун Миряна Башева «Точка» яхача стихотворенеца.

Сий дола моттиг дIалоац антологе тIа вежарашка долча иллеша — болгарскин советскин халкъашта юкъерча доттагIленах йолча, Октябрах эггара хьалхарча социализма мехкахи йолча сеихаша. Бакъда из тема хьахьекха Iац цу тIа. Антологи — из бIаргчача бIаьшерен поэтически истори да. Цун оагIош тIа—капитализма замах поэташа беш бола къахьа кодам а, из строй йохарг хилар хьалххагIе хьахойташ дола мугIараш а, Сийлахь-боккхача Октябра сийна язъяь стихаш а, 1923 шера сентябрера ди деттара хьисапера ритмаш а, дунен шоллагIча тIема шерашка подпольщикашеи партизанашеи фашисташта духьала баьча тIема иллеш а, керда Болгари хьалъеш даттар дег чу дужадеш дола дош а да.

Стук АНАТОЛИЙ,
АПН корреспондент.

Минск.

ДОНА КЪОНГИЙ ДЕНАЛЕ ГIУЛАКХАШ.

Донской казачества историе Новочеркасски музее хьайиллай «Даим цхьана» яха выставка 1877—1878 шерашка хиннача эрсий-турецки тIема событеш йоазийт музее баьккараш-выставкерча сурташа, документаша, трофейни герзаша.

Музея документаша хьахьокхаш ма-дарра Дона дуккха къонгаш шоай лоIамагIа тIем тIа бахаб. Балканашка эрсий эскарца цхьана тIом беш хиннай донской казакий 53 полки 24 къаьстта батареи.

ХIанз а долаш да командираша Дона къонгий деналерча гIулакхех яздаь йоазонаш. Музее долаш долча царех цхьанне тIа дувц казачий батарея хорунже Пономарева къонахчалах.

Музея экспонашта юкъе теркам тIаозаш да дотоца къаьла тур. Тура цхьан оагIорахьа тIаяздаь чIоагIа лаьца ши кулг да. Вокх оагIорахьа—шиъ даьхе бахьан долаш вахар дIаденнача Везенков Стояна — болгарски халкъа сийлахьча виIий дешаш: «Славянски майралои ирача турои новкъостал дергда вежарашта халкъа паргIато бахьан долаш лоаттабеча къовсаме».

ЧIоагIа майрал гойташ тIом баьб Дона къонгаша Плевна йоаккхаш.. Цига къопахчали майрали гойтарах 1540 казака дото медалаш енна хиннай, хIаьта 8-чен 9-чен артиллерийски батарейшта Георгиевски жIаргаш а долаш дото турбаш еннай.

Нелли КЛЕВЧИХИНА.
(АПН).

Социализма мехкашка

КХОАНЕНАХ БIУБЕННА

Екъа сезон йистейоалаш латт Лаосе. Цхьана лаьтта леладеча товариществашкеи вIаши новкъостал деча группашкеи вIашагIкхийттача ахархоша чуяца болабаьб дуга, мехка кертерча продовольствени культура шоллагIа хьувкъам. ЛНДР Халкъа - Революционни парте правительстван къаьстта чIоагIа уйла тIайохийт баха лах продовольствеца Iалашбаран промышленность дегIакхуала материальни база хьаяраи.

Лаоса хьалашка берригача халкъа боахама лард я юрта боахам. ХIанз республикана керттердар — соахка эттача йокъалах хьахинареш дIадоахилтен кхачан продуктанца ше шийна кхоачам белгеи.

Цу гIулакха массе метте гидротехнически тIиреаш да хьаллеш, каналаш доахаш латт. НРПЛ ЦК-аси провинциальни комитеташеи кулгалдареи пропагандистскии гIулакхаш чакхдахар, ахархой лакха къахьегама хьинар бахьан долаш алхха дIадахача цхьан шера бокъонца нийс а лаь Iооттадаьл дерригаш а лаьрхIача 129 километр дIаьха дола 1000 канал, 200 дамбеи плотинеи. Керда хьалъяьй 179 плотинеи 72 километр каналаши, цар йиш хилийтай 14 эзар гектар совгIа долча дуга кхашка хий дехка. Цул совгIа, хьалъяьй массехк итташ эзараш кубометраш хий чухоша йиъ водохранилища. ДукхагIча даькъе Советски Союзерен кхыча социалистически мехкашкарея ена хий дехкара балхашта лаьрхIа еррига оборудовании механизмаши паччахьалкхено тел.

Юрта боахам дегIабоалабара чIоагIа гIо ду болхлойи деша багIача кагирхойи шоай лоIамеча къахьегама отрядаша. «Даьраш дукха да, цхьабакъда де дезараш ккы а дукхагIа да», — йоах Вьентьянски префектура административни комитета членех цхьанне. воскресникаш вIашагIтохара хьалхара бехктокхаме волчо. Керда социалистически Лаос толаме хьалъяра хьал — хьинаре къахьегари. Даьхенца хьалхашка бехктокхам хетари лоархI педагогически института студента Донг-Док Кхамеук Уидовая: «Оаха кхетаду, бакъдар аьлча, социализм хьалъе йолаеннача хана Советски Союза хиннача аттагIа тхоашта хилар. Лаоса доккха новкъостал ду вежарашха долча социалистически мехкаша».

Республика юрта боахам дегIабоалабеча лоархIаме моттиг дIалоац хIанз укх сахьате лаосски ахархочун дукъ узза керттера низ болаш дусаш дола шерч лебадаро. Алхха Саваннакет яхача мехка эгтаоа дукхагIа ялат телача къулбехьарча провинцера шерч 169 эзарнега дIакхаьчад, гамажа бугIаш — 100 эзарнега. Юрта боахама министерства кулгалхошта хетачох, хьайбай боахам дIахо дегIабоалабара дика база я из. Лаоса доккха новкъостал ду Советски Союзо. Доаханна хулача лазарашца къовсам лоаттабара укх шера ЛНДР-е йохьийтаргья цхьа миллиони ах миллиони доза вакцинаши бIаь эзар доза сывороткеи.

Промышленность бедалца Iашъяра, станокаши оборудовании эпар духьа валютин запасаш вIашагIтохара чIоагIа лоархIаме ба республика хьун боахам. Революца ялалехьа безача маьхха хьу боацача маьхах доазол деха дIанхай, хьурмат доацаш тедаш хIалакьяьй ураягIа хьунаш. Лоамашка дахача тIехьадисача фух болча, хьу тIера дIа а яьккха мукъадаьннача лаьташка хIамаш дIаювча наха цIераш етташ дукха хьунаш боагаяьй дута массехк хьувкъам кхебар духьа.

ХIанз овлангара денз хувцалуш доагIа хьал. Лоамашка дахача фух бола нах, производственни кооперативашка вIашагIа а бетталуш, укх тIехьарча хана юкъеяьннача метоагIа кхеде болабенкаб дуга, удобренеех пайда а эцаш. Тайп-тайпарча къамех болча эзараш наха провинциальни партийни комитетий кулгалца дуккхача моттигашка хьу дIайогIача дахъа лоац. Алхха дIадахача цхьан шера цIаегIай 629 эзар га, царех 250 эзар къаьстта дикача фух яраш .а.

Юрта боахами хьун боахамы дегIабоалабеча Лаосо даьхача толамаша йиш хилийтай империалистически агресси, чурча реакце саботажи диверсеши бахьан долаш лоадама хIама юхе ца юташ геттара хIалакьяь хинна промышленность плана боарамагIа юхаметтаоттае йолае.

Цхьабакъда чоалхаме долаш дус хьал. Промышленни предприятеех 30 процент хIанз а бокъонца юхаметтаоттаяь яьнаяц. Вожаш оборудованецеи кадрашцеи хIанзле Iалашъяьй. цхьабакъда бедал йоацаш латт.

Цу цхьан ханна хIанзле болх бе йолаеннача предприятешка арахеца продукци тIехь - тIехьа дуккагIа хул. дикагIа вIаштIехьбоал болх, лакхлу къахьегама овсарле. Соахка толаме болх бир тхьамкийи цIилеторгийи фабрихаша, сапа деча заводо, «Лао-индастриз» яхача заводо, макаронни фабрико..

ХIара бетта-бетта дуккагIен чIоагIагIен хул вежарашха йолча социалистически паччахьалкхенашцара ЛНДР бувзамаш. Советски специалисташа Лаоса новкъостал ду мехка геологически служба вIашагIйоллара, госпиталь хьалъю, автомобильни наькъагIа лоархIаме тIий тулл. СССР-о новкъостал дар бахьан долаш, мадарра аьлча, юххье денз керда хьаяьй наькъаш доацача хьалашка лоархIамегIара халкъбоахама декхараш кхоачашделга IалашдеIц йола Лаоса граждански авиаци. Дуккха промышленни объекташ хьальяра сш кийчо я.

ХIанз ер кхоалагIа шу дз лаосски халкъ марксистсколенински Халкъа-Революционни парте кулгалца социализм хьалъеш доалла. Халонаш я, цхьабакъда карагIдийнна дикка доккхий хIамаш а да. Мехка дай а хинна дIаэтта къахьегамхой бIубенна хьеж кхоаненга.

В. ПОНОМАРЕВ,
АПН соб. корр.

Вьентьян.

Италера чуIеча цIеной кризис эггара хьалхарча аргIагIа бахача нахах эггара къегIа бараштa Iаткъаш я. Итальянцех 20 процент гаргга бараш, керттерча даькъе пайда кIезига хьатIабоагIаш бола дезалаш вIалла а мегаргдолаш лархIа йиш йола чуIе цIенош доацаш ба. Мехка еррига йоккхийча городашта гонахьа, къаьстта къулбехьен оагIорахьа хадданза дукхагIа хулаш боагIа цу тайпара нах. Наьха хьаэца торо ца хилар бахьан долаш эзараш цIеноши даьсса латтача хана из хIама долаш да цу мехка.

СУРТА ТIА: укх моллагIа дар санна доацача гIулакхаца Iаьдалий теркам квартираш кIезига хилара проблемана тIаоза лаьрхIад Неаполе бахача кхалнаха.

АП-ТАСС телесурт.

ИСКУССТВО

ЕЗАРИЙ САЙРЕ

Самардийнахьа Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен драматически театре торжественни сайре хилар «Вайнаьха иллеш» яхача спектакла — Станиславске цIерагIа РСФСР Паччахьалкхен преме лауреата ловца боаккхаш.

Сайре хьайиллар республика культура министра заместитела А. Г. Митрофанова.

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумеи Министрий Советеи моаршал театрана дIаделар парте обкома секретара М. О. Бузуртанова.

Спектакль оттаьрашкеи ловзаеча дакъа лоацарашкеи дег тIара Iимерза дош оалаш къамаьл дир комсомола обкома хьалхарча секретара Эльмурзаев Гересолтас, комсомола Грозненски горкома секретара Чечель Владимира, Лермонтова цIерагIча театра артисткас — Нохч-ГIалгIай АССР заслуженна артисткас Слуцкая Маяс.

Дагестана культураи искусстваи болхлой цIерагIа моаршал луш къамаьл дир РСФСР халкъа артиста, режиссера Рустамов Гамида, дагестански говзанчий чеканка дIаелар цо театра.

Лауреатий цIерагIа телеграммаш кхаьчай РСФСР культура министрагара нов. Милентьевгара, культура болхлой профсоюза ЦК председателагара Пашковгара, Ленинграда, Липецка, Воронежа, Черсий-Балкхарой, Кьилбаседа-ХIирий, Калмыке, Къоарпой-Черкесий искусстваи культураи болхлошкара, къаьст-къаьстача дуккхача нахагара.

Театральни искусство дуккаезараша хестаберашта дуккха зизаш делар.

Жоп луш къамаьл дир Паччахьалкхен преме лауреата, спектакла автор а оттаьр а волча Хакишев Руслана.

Цул тIехьагIа хьашащтен цигача гулбеннача нахаи гойтар «Яхь йола кIантий» яха спектакль.

Бек АБАДИЕВ.

Тахани кхоанеи хургда

4 МАРТА

Химикий культура Дворец. 15.00. Беседа: «Цхьан металлах хьаю дика тIом барах йоагIа медали дика къахьегарах йоагIа медали» (Ленински комсомола ден нача совгIаташта хетаяь).16.00. Кинофестиваль «Тхо хьа тешаме тIехье я, комсомол». 17.00. Духовой оркестро дIалоkх керда маршаш. 18.00. Радиожурнал «Тха кIира» (социалистически яхье хьалхалаттача кхалнаха хетаду).

«Красный молот» яхача завода культура ЦIа. 17.00. Дунеи халкъашта юкъерча кхалнаьха денна — 8 марта хетаяь сайре. «Кхалсагах дола дош». 18.00. Къонача юриста школера заняти «Во хIамеи зуламеи». Кинофильм «Герз доаца ча шин кхалсага теха йиъ топ».

Клуб КИМ. 17.00. Дагахьара журнал «Хьа мехкарий, Нохч - ГIалгIайче».

5 МАРТА

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 18.00. Грозненски машинаькъа узела болхлоша лаьрххIа 8 мартана хетаяь тематически сайре. 10.00. Болх беш да «Къона ленинец» яха кинотеатр. 11.00. Болх беш я Iалам дезарий клуб. 12.00. Болх беш я берий игротека.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Красная гвоздика» яхача КИДера аргIап заняти. Беседа: «Хоза да доттагIашца гIа боахаш». 11.00. Кинофестиваль «Хьа нийсархо доазол дехьа». 14.00. Спортивни яхьаш. 18.00. Литературни дешараш «Кхалсага сибат литературе».

«Красный молот» яхача завода культура ЦIа. 10.00. Болх беш я филателистий клуби «Объектив» яха фотоклуби. 12.00. Болх беш да «Космонавт» яха кинотеатр. 12.00. Пионерски слет

Клуб КИМ. Болх беш да «Сийг» яха кинотеатр. 18.00. «Шоана, кхалнах» яха тематически сайре.

8 МАРТА

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 12.00 Берий утренник: «Вай новной». Йоккха зал. 13.00. Болх беш я «Эггара хозагIчун дунен тIа» яха университет. 15.00. ЦIейна хетадаь художественни самодеятельноста доакъашхой концерт.

Вовзаш волча советски режиссеро СССР халкъа артисто И. Хейфица «Ленфильм» яхача киностуде даьккхад И. Тургенева повестагIа дола «Ася» яха художественни фильм. Сценаре автор — И. Хейфиц, оператор Г. Маранджян, художник В. Светозаров.

Керттера роль ловзаеш я «Заманхо» яхача Московски театра къона актриса Кореневa Елена.

Н. Н. роль ловзаю — Леси Украинка цIерагIча Киевски драматически театра актера Вячеслав Езепова.

СУРТА ТIА: «Ася» яхача кинофильма кадр. Ася — артистка Е. Коренева, Н. Н. — артист В. Езепов.

ТАСС фотохроника.

ХАЛКЪА ЙОАЗОНХО

(БОКОВ АХЬМАДА КХОЛЛАМАХ)

Укх тIехьарча шерашка къаьстта сиха дегIадоагIаш латт нохч-гIалгIай советски литература. Из бахьан долаш вай республика яйза ца Iеш, вай берригача мехка дIайовзаш а кхы а дукхагIа езалуш а латт вай дик-дикагIа болча йоазонхой тайп-тайпарча жанраех йола произведенеш. Цу даькъе дикка лоархIаме дакъа лаьцачарех ва гIалгIай йоазонхо Боков Ахьмад а.

Ши-кхо шу хьалха вай республика литературни общественносто а дездир Боков Ахьмада 50 шу дизар. ХIаьта Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 60 шу дизар деддеш йола ха а ший тайпара цхьаькка цхьа юбилей йолаш яр Ахьмада: цу хана нийсса ткъо шу дизар цун эггара хьалхара дувцараш кепатеха арадаьнна. ХIаьта цу ханна елар Боков Ахьмада Нохч-ГIалгIай республика халкъа йоазонхо яхаш йола сийлен цIи.

Боков Ахьмада эггара хьалха яздаьча дувцарий керттера чулоацам я идейно-художественни белгалонаш а ювца эттача, вайна гучадоал цу замах цо язъяьча произведеней кертера маIан вай заманхой вахарцара дика мел дар хьаллацар, хIанз а нийслуш долча ширача, зуламерча гIулакхашцеи Iаьдалашцеи ира къовсам лоаттабар долга. Къаьстта цу даькъе йоазонхочун дика аьттув баьнначарех дар цун «Дарц», «Сий», «Бачеи цун истийи» яха дувцараш. ХIаьта цул тIехьагIа из тIеххьара дувцар ларде а дилла Ахьмада цу темах повесть язйир.

Цу повесто хьахьекхар мел дегIаенай Боков Ахьмада йоазонхочун говзал, гучадаьккхар цу тайпара йола говзаме произведенеш из кхы а язъе йиш йолаш волга.

Вай лакхе дийца дувцараш а, массехк повесть а язъьчул тIехьагIа мара волавалазар Боков Ахьмад романа жанр караерзае. ХIаьта цу жанре кастта цун дика аьттув баьнначарех яр «Беке къонгаш» яха роман. Из роман гIалгIай меттала шин книжкаех латташ араяьннай, Керттерча даькъе Октябрьски революци хилалехьа а, хIаьта Къилбаседа Кавказе граждански тIом лаьттача хана а гIалгIай вахар гойтара хетаяь йолча цу ший произведене тIа автора дика вIаштIехьдаьлар из ха а зама а вайна йовзийта, паччахьа Iаьдала викалашеи чиновникашеи къеча наха тIалоаттабаь Iоткъам гойта. Бакъйолча классови позицеш тIара довзийт авторо цу ханара вахар, гойт мел ира хиннаб харцахьарча рузкъах хьалбикъача, бIаьхийча нахаи мискача къахьегамхоштеи юкъе лаьтта классови къовсам. Цу ханарча вахара бакъдола суртсибат дилла вIаштIехьдаьннад автора базар лелаеш волча Сосе, къе нах боацабарах хьалвикъача СаIада. МоллагIа вола къе саг ве а, из ший боахамах ваккха а, цунна тийшаболх бе а кийча ба уж. Иштта да цар вахара закон.

Иштта цу романа тIа Боков Ахьмада дика гойтар эрсий къамаи къахьегамхой вахар а. Цун дика, вIаштIехьдаьлар тайп-тайпарча къамех бола хьаьнала къахьегамхой мамогта вIаши барт чIоагIбе гIерташ хиннилга хьахьокха. Шоай сакхетам дегIабарца цар дика кхетаду шоай моастагIа паччахьа Iаьдали цун викалаши болга, шоай бокъонаш яхара паччахьа Iаьдала духьала тIом лоаттабе безилга.

Иштта керда Iаьдал оттадара бокъвола викал а хиле дIаотт цу романа керттера турпал Хьасан. Бизза революционераш ба цу романа тIа авторо гойташ вола Дауд а Малсаг а, цIеча партизаний баьчча хинна Тоаркхо-хьажа а.

Из роман наха дукха езаяларах а, из наьха дегашка йижарах а дог гIоздаьнна вола йоазонхо кастта волалу ший «ЦIийенна сайре» яха керда роман язъе.

Белгалде доагIаш да вай мехка коллективизаци ярах гIалгIай советски литература юкъе тоъал дукха тайп-тайпарча жанрех латташ йола произведенеш йолга. Царех я Муталиев Хьажбикара «Хьалхара денош» яха повесть, Ведзижев Ахьмада дукха дувцараш а повесташ а. ХIаьта а таханарча денга кхачалца цу лоархIамеча темах язъяь гIалгIай советски литературана юкъе цхьаь цаI роман яцар.

Ала деза, Боков Ахьмада ший «ЦIийенна сайре» яхача романа тIа из декхар кхоачашде дика аьттув баьннилга. Массехк сюжетни линии йолча романа чоалханеча жанра юкъе из ха а зама а дикка йоаржаь йовзийта декхар оттадаьча йоазонхочо, дикка пайда ийцаб гIалгIай литература цу темах язъяьча произведенех а, дерригача советски литература толамех а. Керттерча даькъе из бахьан долаш цун вIаштIехьдаьннад бокъонца наха дукха езалургйола, пар дегашка южаргйола йоккха а лоархIаме а произведени язъе.

Лоацца аьлча, Боков Ахьмада язъяьча «ЦIийенна сайре» яхача кердача романа конфликт латт замах тIехьадиса гIулакхаш леладеча наха духьала партийни активо, коммунисташа, комсомольцаша лоаттабеча къовсамах. ХIаьта уж гIулакхаш дувцаш волча йоазонхочун дика вIаштIехьдоал из произведени ешачар безам тIаоза. Духхьал йоазонхочо дувцаш мел дар ше а сакъердаме а боккхача лоархIаме а хиларал совгIа, йоазонхочун из дика вIаштIехьдоал вай мехка коллективизаци яьржача шерашка къахьийгача наьха суртсибат, психологи цо кIоаргга а говза а гойтарах. Иштта йоазонхочо геттара дика сурт-сибат а дог-уйла а гойтачарех ба цхьанна тайпара Советий Iаьдалца безам боацаш вола Зоврбики цунна гонахьара гIози. КъайлагIа а гучахьа а шоашта могар лу пар вай мехка коллективизацена новкъарле яра.

Ден а бус а шоай низи сан ца кхоадеш царна духьала латтачарех ва колхоза председатель, къаьна коммунист Хьамид, райкома секретарь Юсуп, хьалха цIе партизан хинна Уматгири, иштта дуккха кхыбараш. ХIаьта вай мехка Советий Iаьдал чIоагIдара даькъе дикка дакъа лоац кагийча наха а. Къаьстта цу шерашка гIалгIай юрташка эттача классови тIема юкъе дика дакъа лаьцачарех ба лакха сакхетам а денал а долаш бола къова турпалхой: Мурад, Муса, Къурейш, Мовли. Хьаьнала къахьегарал совгIа, коммунистаща бувзам лоаттабарах царца дегаралденга дикагIа йовз шоай бокъонаш, дIахов шоай мехка дай шоаш болга.

Боков Ахьмада ший кердача романа тIа тоъал лаккхарча говзалца дехкачарех да Советий Iаьдало кортамукъале енача гIалгIай кхалнаьха суртсибаташ а. Паччахьа Iаьдал лаьттача хана хиннараш санна боацаш, Советий Iаьдало паргIато ялар бахьан долаш маIача нахаца цхьана колхоза аренашка шоашта ма-могга хьаьнала къахьегаш ба йоазонхочо вайна бовзийташ бола кхалнах а мехкарий а. Къаьстта хоза дехкад йоазонхочо Залихана, Iабилата, Хаде, Дуге, Тоийтай сурташ, хьахьекхад Советий Iаьдал далар бахьан долаш цар хувцалуш а тоалуш а латта вахар.

Дикка йоккха моттиг дIалоац романа тIа интернациональни бувзамаш гойтаро а. Парте тIахьехамах вайнаьха юрташка а баьхка гIалгIаех бола механизатораш кхебара даькъе доккха гIулакх ду эрсаша Василе а Виктора а.

Боков Ахьмада яздаь кхоалагIа роман «Седкъашта юкъе седкъа санна» яхаш да. Из роман хетадаьд вай республика болхлой класса. Цу романа тIа бувцараш вай республике хьаьнала къахьегаш бола мехкдаьттахой — бурувдеттараш ба. Ала деза, укх тIеххьарча шерашка вай республике доаккхаш дола мехкдаьтта кIезиглуш латташ хиннилга. ХIаьта из юха дукхагIа даккхара тIехьа лоаттабеш болча къовсаме нийслуш йола халонаш, наха юкъе утташ дола гIулакхаш, болхлой коллективай вахар, шийна тIадиллача, шийх тийша долча гIулакхах бокъонца дог лазаш хилар — иштта я ала йиш я Боков Ахьмада кердача романа тIа утташ йола проблемаш.

Дувцараш, повесташ, романаш язъеш къахьегарал совгIа, Боков Ахьмада массехк пьеса язъяьй. Дуккхача хана денз Наьсаре болх беча халкъа драматически театро уттаеш я Боков Ахьмада язъяь «Бачеи цун истийи» яха пьеса, хIаьта РСФСР йоазонхой Союзе болх беш йолча театрий отдело из могаяьй кхыча республикай театрий репертуара юкъеяхьа а. Боков Ахьмада бокъонца дегIаена драматурга говзал гойтар вайна «Тхо цIадоагIаргда, нани» яхача дуккхача актех латтача пьеса тIа.

Вайна дика ховш да Боков Ахьмада произведенеш хIанзалца а тайп-тайпарча йоазонхоша эрсий меттала йоахаш арайийннилга, вай республике арайийнна ца Iеш, царна Москверча централни издательствашка а кепайийттилга. Цу хьакъехьа Ахьмада дикка доккха новкъостал даьчарех ба цун произведенеш эрсий меттала яьха бола Елена Полонскаяи Регина Кафриэлаици. Царех хьалхарчо эрсий меттала даьккхад Боков Ахьмада «Ши бийса», «Бачеи цун истийи»; «Дарц» яхаш дола кхо книжка, хIаьта шоллагIчо «Беке къонгаш» яха роман.

Цхьа ши шу мара дац Боков Ахьмада язъяь «ЦIийенна сайре» яха роман гIалгIай меттала арадаьнна. ХIаьта цIи хезача эрсий прозаико, РСФСР йоазонхой правлене секретара Николай Шундика эрсий меттала даккхарах 1977 шера из арадаьннад Москве «Современник» яхача издательстве а, «Роман-газета» яхача журнала тIа.

Цул хьалхагIа Н. Шундика вай республика йоазонхой цхьаьцаI произведени эрсий меттала яьккха хиннаеце а, цун дика аьттув баьннаб Боков Ахьмада романа юкъе дакъа ловцаш болча турпалхой оамалаш а дог-уйла а йовза. Лоацца аьлча, Боков Ахьмада ший творчески белгалонаш а, ший йоазонхочун дог-уйла а йовзаш вола переводчик кораваьв. Из бахьан долаш чIоагIа могаде доагIаш да Боков Ахьмада цу переводчикаца дола доттагIал кхы а дегIадар.

Ала деза, моллагIча цхьан статьяца бийца варгвоацаш боккха а чоалхане а ба Боков Ахьмада кхаллам. Цун вахара никъ а говзамеча йоазоний белгалонаш а гучаяхара дуккхача литература тохкарша болх бе безаргба. ХIаьта а цхьаккха шеко йоацаш да цаI: вайнаха юкъера вай замах доаца гIулакхаш дIадахара а, таханарча денна сийле йовзийтара а Боков Ахьмада дика беркате къахьийгалга, цу хьакъе цун дика аьттув баьннилга.

А. МАЛЬСАГОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 МАРТА

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.50 — Концерт. Таллинера передача. 9.20 — «Дай-ноаной, шоана!». 9.50 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 10.20— «ДикагIа дола товараш — дукхагIа». 10.50 — «Музеяшкеи, выставочни залашкеи гIолла». «Дрезденски суртий галерея». Итале сурташ. 11.15 — «Халкъа эшараш». 11.30 — «Советаши вахари». Передача дIахьу юридически Iилмай доктора В. Васильева. 12.00 — «Спортлото» тираж. 12.10 — «Терко елаш, никъ!» Передача дIахьу СССР чурча гIулакхий Министерства ГАИ управлене отделене начальника Сорокина. 12.40 — Яйгача атлетиках йола СССР чемпионат. Вежарий ЗнаменскийгIар цIерагIча манежера передача. 13.05 — «Музыкальни абонемент». Программаца я Ленинградски композиторий Тищенко а Банщикова а камерни произведенеш. Ленинградера передача. 13.35 — «УнахцIено» яха Iилман-популярни программа. 14.20 — Бераштa дола фильм. «ЦIокъарчша тIа» яха телевизионни художественни фильм. 15.40 — «Литературни вIашагIкхетар». «Тюменски лаьтта». 16.30 — Советски иллей концерт. 17.00 — «БIаргагуш дар — теша халадар». Передача дIахьу профессора С. П. Капица. Интервидени. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Цогала цIогана чкъаьра мишта баьккхар» яха мультфильм (Япони). 18.30 — Когсалоазош хахкара спортах йола дунен чемпионат. Кхалнах. Хельсинкера передача (Финлянди). 19.05 — «Саг. Лаьтта, Вселенни». Передача дIахьу Советски Союза шозза Турпала, СССР летчика-космонавта В. И. Севастьянова. 19.35—«Мораль пани Дульской» яхача телевизионни спектакла премьера. 21.00— «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Мораль Пани Дульской» яха телевизионни спектакль дIахоахьар. 22.50 — Чехословацки артисташа дакъа лоацаш йола эстрадни программа. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

12.30 — Телевизионни мультфильм. 13.00 — «Шун письмоех дола концерт» (нохчий меттала). 13.30 — «ЧаккъялаIаа йола симфони» яха телевизионни художественни фильм.

5 МАРТА

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.35 — «Зарядка е дIаотта!». 8.55 — «Борис Моиросов. Илли». Фильм-концерт. (Горький). 9.30 — «Гургалбетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш!» 11.00 — «Снегурочка» яха мультфильм. ДIадоладалалехьа къамаьл ду РСФСР халкъа артиста В. М. Леонтьевас. 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — «Музыкальни киоск». 14.00 — Театральни спектакль.Д. Петрик. Моссовета цIерагIча Паччахьалкхен академически театра «Тамашийна миссис Севидж» яха спектакль. 16.45 — «Дунен халкъашта юкъера панорама». Интервидени. 17.15 — «Шун письмоех йола музыкальни программа». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Кинопикъбара клуб». 19.15 — Когсалоазош хахкара спортах йола дунен чемпионат. Кхалнах. Хельсинкера передача (Финлянди). 19.45 — Экрана тIа кинокомеди я. «Са безам» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30—Боксах йола СССР чемпионат. Тбилиссера передача. Йистеяьлча кердадараш.

II ПРОГРАММА

17.00 — «Дешархо» яха пионераштеи дешархоштеи йола передача (гIалгIай меттала). 17.30 — «Ералаш» яха киножурнал. 17.40 — Социалистически яхье хьалхалаттараштa дола концерт (гIалгIай меттала). 18.10 — «Цхьан шера нийс ди» яха художественни фильм.

РАДИО

4 МАРТА

6.30 — Конституце шу дузаш кхаь шера план кхоачашъе. «Ферма балха болар». «Червленский» колхозера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Ашараш. 8.25 — «Къона». 8.55 — Ашараш. 14.30 — А. Ведзижев. «Резвана жIалий хIана деддад» яха юмористически дувцар. 15.00 — Концерт. 15.40 — «Даьхе, дошо Даьхе» яха радиокомпозици (гIалгIай меттала). 16.00 — «Керда обрядаш — вахара юкъе» (нохчий меттала). 16.30 — «Вошал долча халкъий ашараш» яхача циклацара передача (гIалгIай меттала).

5 МАРТА

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — «Шоана дуккхаза ашараш». 12.30 — «Самукъанерча тIалгIе тIа» яха литературно-музыкальни композици (нохчий меттала). 15.15 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала). 15.45 — «КхоалагIа шу — толамий шу». Аргунски цIенош хьалдеча комбината гIулакхаш а проблемаш а. 16.00 — «Вай доттагIа Iалам да». 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск. 19.30 — «Иллеца доттагIал дарашта дола концерт» (нохчий меттала). ежбишмлирем

Хоттам

Тахан республике гIоллех Грознеи морхаш а йолаш, йоачай а йоацаш, лоамашта юхе гIолла дохк а доалаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура Грозне 2—7, республике 5—7 градус йIовхал йолаш хилеи тарау.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05074. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 1692.